

**POLITECHNIKA
GDAŃSKA**

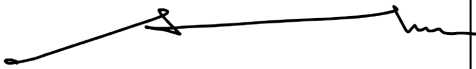
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

Imię i nazwisko studenta: Julita Smoter
Nr albumu: 159764
Studia drugiego stopnia
Forma studiów: stacjonarne
Kierunek studiów: Architektura
Specjalność: Architektura (studia w j. polskim)

PRACA DYPLOMOWA MAGISTERSKA

Tytuł pracy w języku polskim: Zabytki wysokiej rangi jako trudne dziedzictwo kulturowe w miastach małych i średniej wielkości. Adaptacja założenia Młyna Górnego w Malborku na strefę kultury i ekologii

Tytuł pracy w języku angielskim: High-level monuments as difficult cultural heritage in small and medium-sized towns. Adaptation of the complex of Upper Mill in Malbork as a cultural and ecological area

Potwierdzenie przyjęcia pracy	
Opiekun pracy	Kierownik Katedry/Zakładu (pozostawić właściwe)
 <i>podpis</i>	<i>podpis</i>
dr inż. arch. Agnieszka Błażko, doc. PG	

Data oddania pracy do dziekanatu:

STRESZCZENIE

Tematem opracowania jest analiza problemu wpływu dziedzictwa kulturowego wysokiej rangi na funkcjonowanie i rozwój społeczno-kulturowy oraz gospodarczy miast małych i średniej wielkości. Podejmowane rozważania zostały przedstawione na przykładzie miasta Malbork.

Zakres pracy porusza zagadnienie oddziaływania dziedzictwa o dużym znaczeniu historycznym na inne obiekty zabytkowe występujące w mieście. Bazą do przeprowadzonego studium analiz była historia miasta, struktura przestrzenna miejscowości oraz pojęcie poczucia tożsamości miejsca. Esej przywołuje również przykłady innych lokalizacji o podobnych problemach, które przedstawiają działania mające na celu poprawę zaistniałej sytuacji.

Podjęte analizy sprowadzają się do określenia kierunków rozwiązania problemu związanego z silnym dziedzictwem kulturowym. Zbadanie problemu pozwoliło na sformułowanie wniosków i wytycznych projektowych. Wynikiem tego jest wyznaczenie terenu wymagającego interakcji w mieście Malbork.

Wybrany terenem projektowym jest założenie Młyna Górnego. Adaptuje się go na strefę kultury i ekologii. Najważniejszymi aspektami do zaprojektowania tego obszaru było środowisko, tradycja oraz więzi społeczne.

Słowa kluczowe: <dziedzictwo kulturowe> <zabytek> <tożsamość kulturowa> <regionalizm>

Dziedzina nauki i technik według klasyfikacji OECD: Nauki inżynierskie i techniczne, inżynieria architektury

ABSTRACT

The subject of my elaboration is an analysis of the problem of the impact of high-level cultural heritage on the functioning and socio-cultural and also economic development of small and medium-sized towns. These undertaken considerations has been presented in the example of Malbork.

The scope of the study raises the issue of the influence of the heritage of the high historical significant on other historical monuments occurring in this town. The analysis study was based on the history of the city, urban planning of the locality and the concept of the sense of the place identity. The essay also mentions cases of other locations with similar problems, which present activities aiming at improving the existing situation.

These undertaken analyses come down to determining directions of solving the problem related to a strong cultural heritage. The analysis of the problem established to formulate conclusions and concept briefs. The result is the designation of the area requiring the interaction in Malbork.

The selected project area is the complex of Upper Mill. It is adapted to the zone of culture and ecology. The most important aspects to design this area were the environment, tradition and social ties.

Key words: <cultural heritage> <monument> <cultural identity> <regionalism>

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	3
ABSTRACT	4
1. WSTĘP – PROBLEM I CELE PROJEKTOWE	8
2. DZIEDZICTWO KULTUROWE	9
2.1. Dziedzictwo materialne	9
2.2. Dziedzictwo niematerialne	10
3. WPŁYW DZIEDZICTWA NA FUNKCJONOWANIE MIASTA I JEGO ODBIÓR KULTUROWY	11
3.1. Rola zabytków w niewielkich miastach historycznych w kontekście tożsamości miejsca	11
3.2. Zachowanie kultury i regionalizmu jako elementów budujących tożsamość	11
3.3. Rola zabytków w rozwoju turystyki.....	13
3.4. Specyfika odnowy i rewitalizacji miast historycznych	13
4. PRZYKŁADY MIAST – ANALIZA.....	15
4.1. Miasto Pula, Chorwacja	15
4.2. La Gacilly, Bretania, Francja	16
4.3. Służewski Dom Kultury, Warszawa.....	17
4.4. Wnioski.....	18
5. DZIEDZICTWO KULTUROWE MALBORKA	19
5.1. Zabytki oraz ważne miejsca w mieście	20
5.1.1. Zamek Krzyżacki.....	20
5.1.2. Ratusz	21
5.1.3. Szkoła Łacińska	21
5.1.4. Brama Garncarska (znana jako Elbląska lub św. Ducha).....	22
5.1.5. Brama Mariacka	22
5.1.6. Szpital Jerozolimski.....	23
5.1.7. Młyn Górny	23
5.2. Analiza lokalizacji obiektów zabytkowych w strukturze miasta	24
5.3. Rola Zamku Krzyżackiego w funkcjonowaniu i rozwoju miasta	25
5.4. Szanse i zagrożenia płynące z lokalizacji Zamku Krzyżackiego w Malborku	26
5.5. Wybór terenu projektowego	27
6. WYBRANY TEREN – MŁYN GÓRNY W MALBORKU	28

6.1. Historia obiektu i obszaru rzeki Młynówka Malborska.....	28
6.2. Analizy	31
6.2.1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego.....	31
6.2.2. Układ komunikacyjny.....	32
6.2.3. Powiązania z obiektami historycznymi	33
6.2.4. Tereny zielone	34
6.2.5. Analiza otoczenia – zabudowa i usługi.....	35
6.2.6. Analiza otoczenia – czas powstania obiektów	35
6.3. Wnioski z przeprowadzonych analiz	36
6.4. Główne decyzje projektowe.....	37
7. OPIS KONCEPCJI	38
7.1. Podstawy opracowania.....	38
7.2. Przedmiot opracowania	38
7.3. Lokalizacja	38
7.4. Idea.....	38
8. OPIS ROZWIĄZAŃ PROJEKTOWYCH – URBANISTYKA I ARCHITEKTURA	39
8.1. Stan istniejący	39
8.2. Projektowane zagospodarowanie terenu	39
8.3. Bilans powierzchni projektowanego terenu	40
8.4. Układ przestrzenny.....	40
8.5. Struktura zabudowy.....	41
8.6. Układ funkcjonalny	42
8.6.1. Bud. A - Budynek Młyna Górnego.....	42
8.6.2. Bud. B - Budynek z parkingiem podziemnym	42
8.6.3. Bud. C i D - Dwa budynki przy Kanale Juranda	43
8.6.4. Bud. E - Szklarnia.....	44
8.6.5. Bud. F - Budynki na czasowy wynajem.....	44
8.6.6. Pozostałe budynki na terenie projektowym	44
8.7. Zestawienie pomieszczeń	44
8.8. Zagadnienia ekologiczne i środowiskowe	47
8.9. Dostępność obiektów dla osób niepełnosprawnych.....	47

8.10. Rozwiązania techniczne projektu	47
8.10.1. Parametry techniczne	47
8.10.2. Konstrukcja projektowanych budynków	49
8.10.3. Elewacje - materiały	49
8.11. Warunki ochrony przeciwpożarowej.....	49
9. PODSUMOWANIE	50
10. BIBLIOGRAFIA	51
SPIS ILUSTRACJI.....	52
SPIS TABEL.....	53

1. WSTĘP – PROBLEM I CELE PROJEKTOWE

Dziedzictwo kulturowe jest bardzo ważnym elementem kształtującym miasto. Występowanie zabytków wysokiej rangi w miastach małych lub średniej wielkości niesie ze sobą wiele zalet, jak i wad. Tworzone w ten sposób turystyczne miejscowości napotyka na drodze problemy społeczno-kulturowe oraz gospodarcze. Dziedzictwo o dużym znaczeniu historycznym może spowodować zmniejszenie wagi pozostałych zabytkowych obiektów, a co więcej - zanik tożsamości miejsca w odczuciu lokalnej społeczności.

Miasto Malbork, oprócz znanego Zamku Krzyżackiego, posiada wiele innych obiektów historycznych. Skupienie się na jednym zabytku spowodowało kulturowy i społeczny regres obszarów poza wykreowanym centrum. Miało to ogromny wpływ na pozostawione w tych rejonach dziedzictwo. Niektóre obiekty mimo zyskania nowych funkcji nie stanowią miejsca często odwiedzanego przez turystów. Inne zabytki pozostają wciąż zaniedbane. Skutkuje to brakiem powiązań nowych dzielnic miasta ze starymi, a także niedostatkiem miejsc kulturowych odznaczających się dużym stopniem tożsamości dla mieszkańców miejscowości.

Celem opracowania jest zbadanie przytoczonego problemu i znalezienie kierunków do jego rozwiązania przy pomocy analiz, planów oraz zastosowanych działań projektowych i społecznych z innych miejsc na świecie.

2. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Pojęcie dziedzictwa kulturowego jest pojęciem często występującym w przeróżnych opracowaniach naukowych, ale również w tekstach o charakterze popularyzatorskim. Pomimo, że nie jest to wyrażenie, którego znaczenie uświadamiamy sobie na co dzień jako użytkownicy przestrzeni miejskiej, to jesteśmy świadomi ich egzystencji i wpływu na otoczenie. Czasami jednak w niektórych miejscach i sytuacjach trudno je dostrzec.

Co właściwie można nazwać dziedzictwem? Patrząc na to pojęcie w szerokim zakresie, jest to zbiór materialnej i niematerialnej spuścizny pozostawionej nam przez poprzednie pokolenia, którą należy chronić dla przyszłych generacji. Owe dziedzictwo niesie ze sobą różne ważne wartości. W niepodważalny sposób jest zapisem historii – ukazuje rozwój społeczeństwa, jego kultury, sztuki i wykorzystywanych technologii w poprzednich wiekach. Niektóre elementy spuścizny przekazują coś więcej niż wartość materialna i dokument historii. Są nośnikami tożsamości danego miejsca – narodowym, bądź w mniejszej skali - na przykład regionalnym. Tożsamość może mieć różny wpływ na odbiór pozostawionego dziedzictwa. Związana jest głównie z przynależnością do danej grupy społecznej oraz z więzią emocjonalną z danym miejscem, przestrzenią.

Słowo dziedzictwo zgodnie ze Słownikiem języka polskiego PWN jest określone jako: *dobry kultury, nauki i sztuki pozostawione przez poprzednie pokolenia*.¹ Ma znaczący wpływ i oddziaływanie na sferę społeczną, kulturową i gospodarczą. Ważne są również w kształtowaniu struktury miasta: kreowaniu przestrzeni publicznych, budowy nowych obiektów w pobliżu występującego materialnego dziedzictwa oraz w wielu innych zabiegach mających na celu rozwój obszaru.

2.1. Dziedzictwo materialne

Najważniejszą formą ochroną zabytków w Polsce jest wpis do rejestru zabytków. Ze względu na szeroki zakres i różnorodność tego dziedzictwa, zabytki materialne dzieli się na trzy kategorie: nieruchome, ruchome oraz archeologiczne.² Te obiekty są namacalnym świadectwem historii. Można je dostrzec na każdym kroku w różnych zakątkach świata. Każde miasto posiada jakąś historię, jednakże nie będą one identyczne.³ Wartości będą dotyczyć innych okresów czasu, różnych procesów twórczych i rozwoju. Zespół dziedzictwa jest specyficzny i szczególnie dla dowolnie wybranego obszaru. To sprawia, że każdy z nich jest wyjątkowy. Obiekty materialne są często głównymi elementami do budowania tożsamości. Dla rdzennej ludności stanowi pamiątkę i znak ich historii. Dodatkowo, zabytki pełnią ważną rolę również w strefie ekonomicznej. Znane obiekty przyciągają turystów, co wpływa znacząco na rozwój danej miejscowości bądź obszaru. Miejsca o szczególnym znaczeniu, wyjątkowej powszechnej wartości mogą zostać docenione za pomocą wpisania ich na listę światowego

¹ Słownik Języka Polskiego PWN; <https://sjp.pwn.pl/sjp/dziedzictwo;2455643>; [online: luty 2020]

² Narodowy Instytut Dziedzictwa, Rejestr Zabytków; https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/; online: luty 2020];

³ Boryczka E., Zasina J., *Dziedzictwo kulturowe i tożsamość miast*, Uniwersytet Łódzki, s.68

dziedzictwa UNESCO. Wykaz ten zawiera 16 polskich dóbr. Jedną z nich jest na przykład Zamek Krzyżacki w Malborku.

2.2. Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo jest bardzo szerokim pojęciem łączącym wiele elementów. Nie jest to już przede wszystkim coś materialnego – wybrany zabytkowy obiekt. Dzisiejsze spojrzenie na pozostawioną nam spuściznę oznacza, że dziedzictwem może być rezultat każdej działalności człowieka, nie tylko zabiegów artystycznych. W związku z tym bardzo ważną rolę odgrywają niematerialne dobra kulturowe. W celu ochrony owych zbiorów wartości powstała m.in. Konwencja UNESCO w sprawie ochrony kulturowego dziedzictwa niematerialnego, którą Polska ratyfikowała w 2011 roku. Opisuje ona i określa, czym jest dziedzictwo niematerialne. Według zawartej w niej definicji są to praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego.⁴ Jednakże, jest to bardzo ogólny opis. Każdy kraj powinien go przeanalizować i przystosować do własnej kultury. Dziedzictwo materialne jest przekazywane z pokolenia na pokolenia. Poprzez relacje z otoczeniem, przyrodą czy ich historią, różne grupy i wspólnoty odtwarzają owe zachowane dobra. Bardzo często są one bodźcem tworzenia poczucia tożsamości, które przyczynia się do wzrostu różnorodności kulturowej. Niematerialne dziedzictwo zgodnie z zapisami wyżej wymienionej konwencji może przejawiać się różnych dziedzinach tj.:

- a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) sztuki widowiskowe;
- c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne;
- d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata;
- e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym⁵

Dziedzictwo niematerialne jest wykorzystywane w naszym codziennym życiu na każdym kroku. Chociaż są to zwyczaje, czynności wykonywane przez nas w pewien sposób automatycznie (ze względu na doświadczanie ich od najmłodszych lat) to nie warto zapominać o troszczeniu się o ich kultywowanie oraz przekazywanie kolejnym pokoleniom. Mimo istotnego znaczenia materialnego dziedzictwa wśród ludności, to niematerialne jest tym, co kształtuje społeczeństwo. W związku z tym, przy kreowaniu przestrzeni i miejsc dla mieszkańców bardzo ważne jest łączenie ze sobą tych dwóch segmentów spuścizny.

⁴ Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 r., Artykuł 2

⁵ Op. cit.

3. WPŁYW DZIEDZICTWA NA FUNKCJONOWANIE MIASTA I JEGO ODBIÓR KULTUROWY

Zabytki jako dziedzictwo kultury stanowią dużą wartość dla społeczeństwa, i nie tylko. Mają również wpływ na inne strefy działań w mieście. Ich lokalizacje, funkcje oraz wartość historyczna mogą wykreować nowe przestrzenie ważne dla dzielnicy lub całej aglomeracji. Poprzez szeroki zakres czynników wpływających na miasto można wyróżnić różne rodzaje oddziaływań na funkcjonowanie i odczuwanie danej miejscowości.

3.1. Rola zabytków w niewielkich miastach historycznych w kontekście tożsamości miejsca

Zabytki pełnią ważną rolę w funkcjonowaniu miasta. Jednakże, największe znaczenie ma odbiór tego dziedzictwa przez lokalną społeczność. Od tego zależy przyszłość obiektu, jego promowanie na większą skalę, ochronę oraz wykorzystanie w życiu mieszkańców miejscowości. Uświadomiona wartość występującego dziedzictwa oddziałuje na jego eksploatację w rozwoju społecznym, gospodarczym i kulturowym. Ma także wpływ na ekologię, środowisko, a przede wszystkim na otaczającą go przestrzeń.

Polacy są narodem, dla których dziedzictwo jest bardzo ważnym aspektem w życiu społecznym. Jest to zjawisko występujące niezależnie od wielkości miejscowości. Dla ludzi w miastach średniej wielkości dziedzictwo jest świadectwem wspólnej historii, która pomaga stwarzać tożsamość narodową bądź regionalną. Ważna jest jego autentyczność, wartość kulturowa przekazująca wartości przyszłym pokoleniom. Jednak mimo uznawania dziedzictwa jako ważnego czynnika w rozwoju społeczeństwa, nieduża część mieszkańców angażuje się w działanie na jego rzecz. Pewien ich odsetek nie ma poczucia obowiązku do reagowania na szkodę zabytku oraz dbania o wspólne dobro historyczne. Mimo, iż niektóre obiekty są dumą danego społeczeństwa, to inne, mające również znaczącą wartość historyczną, lecz mniejszą więź emocjonalną z mieszkańcami, są pomijane i zapominane. Istnieją różne zabiegi, które pozwalają przywracać poczucie tożsamości z tymi zabytkami m.in.: organizowanie wydarzeń pozwalających na zwiększenie wiedzy na temat historii i kultury miejsca, działalność edukacyjna, ożywienie przestrzeni poprzez wprowadzenie dodatkowych funkcji. Dostęp do dziedzictwa jest elementem budowy tożsamości – więzi międzyludzkich. Niematerialne wartości, stanowią ważny element w budowaniu zainteresowania lokalnych mieszkańców. Stwarzają one potrzebę zaangażowania w życie zabytku, jednocześnie wyzwalaając ideologię możliwości wpływu mieszkańca na jego codzienne otoczenie. Uczestnictwo w poznawaniu własnej kultury i dziedzictwa uczy aktywności i wspólnoty obywatelskiej.⁶

3.2. Zachowanie kultury i regionalizmu jako elementów budujących tożsamość

Współczesną rzeczywistość społeczną kształtują w pewnym stopniu procesy globalizacji. Mają one także wpływ na kształtowanie się kultury. Rozprzestrzenianie się nowych

⁶ Na podstawie badań Narodowego Instytutu Dziedzictwa zawartych w książce: Kozioł A., Trelka M., Florjanowicz P. (2013), *Społeczno-gospodarcze oddziaływania dziedzictwa kulturowego. Raport z badań społecznych*; Rzeszów, Geokart, s. 29-34

towarów, usług czy zachowań powoduje zmiany w naszych jasno określonych, tradycyjnych sytuacjach. Mimo iż poznawanie nowych kultur, ich tradycji jest bardzo fascynującym doświadczeniem, to nie należy zapominać o autentyczności i wartościach istniejących wspólnot lokalnych. Dziedzictwo kulturowe daje nam możliwość utożsamiania się z historią naszych przodków. Tworzenie miejsc o zabarwieniu kulturowym i wprowadzenie w nich funkcji edukacyjnych oraz poznawczych służy budowaniu relacji między grupami i otwartości między nimi. Coraz więcej ludzi w obecnej fali globalizacji powraca do tradycji swoich wspólnot lokalnych. Podczas kreowania nowych miejsc i przestrzeni warto pamiętać o uwzględnieniu kultury regionu, ponieważ ma ona duży wpływ na kształtowanie społeczeństwa.

Na tożsamość miejsca składa się kilka czynników. Według Hanny Libury są to trzy elementy.⁷ Za pierwszy uznaje się stałe fizyczne otoczenie czyli lokalizację miejsca. Kolejnym z nich jest działalność społeczeństwa w danym miejscu. Nie można również zapomnieć o znaczeniu miejsca czyli pojęciu *genius loci*.

Ważnym aspektem przy poruszaniu tematu tożsamości miejsca jest wspomniane wyżej *genius loci*. Ten zwrot oznacza z łaciny duch miejsca. Jest to zespół lub ogół elementów materialnych, niematerialnych i duchowych, które nadają emocjonalny sens temu miejscu.⁸ Genius loci często jest uznawany za odpowiednik tożsamości miejsca. Jednak nie jest to jednoznaczne połączenie. Według Christiana Norberg-Schulza te dwa pojęcia nie oznaczają tego samego zakresu.⁷ W tożsamości ważna jest architektura, przestrzeń i powiązania między nimi. Za te na *genius loci* składają się elementy tj.: cechy miejsca, znaczenia budynków.

W tożsamość miejsca wliczane są w takim razie nie tylko same zabytki, lecz różne wydarzenia kulturalne odbywające się na konkretnym obszarze. Te działania bardzo mocno wpływają na rozwój miejscowości. Pomimo ciągłej fali globalizacji, to właśnie dbanie o historię i kulturę miejsca jest jednym z głównych czynników w konkurencyjności miast. Tożsamość miejsca jest złożona. Trzeba ją rozpatrywać pod wieloma czynnikami. Są to składowe funkcjonowania obszaru. Mieszkańcy mogą się identyfikować nie tylko z miastem, dzielnicą, inną przestrzenią, lecz także ważna jest baza relacji z innymi ludźmi, kulturą czy tradycją.⁹ Dlatego tak ważna jest emocjonalna strona w odczuwaniu dziedzictwa. Dużą rolę w tym wypadku pełni lokalna społeczność. To oni najbardziej identyfikują się z tą przestrzenią. Wiele zabytków w dzisiejszych czasach jest zaniedbanych. Powierzenie takich obiektów mieszkańcom, zasugerowanie się radami od nich, z pewnością przyniosłoby korzyści. Te miejsca tworzone są dla nich, więc ważnym jest by nie czuli się obco w danej przestrzeni, ale jak u siebie.¹⁰

⁷ Bierwiaczonok K., Dymnicka M., Nawrocki T., (2017), *Miasto, Przestrzeń, Tożsamość. Studium trzech miast: Gdańsk, Gliwice, Wrocław; Warszawa, Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka*; s.66

⁸ Boryczka E. M., Zasina J., *Dziedzictwo kulturowe i tożsamość miejsca, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny*, s. 78

⁹ Boryczka E. M., Sokołowicz M. E., (2011) *Tożsamość i wizerunek dużego miasta wobec międzynarodowej mobilności osób dobrze wykształconych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej”, nr 24, Architektura i Urbanistyka

¹⁰ Pawłowska K., Swaryczewska M., (2002) *Ochrona dziedzictwa kulturowego. Zarządzanie i partycypacja społeczna*; Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

3.3. Rola zabytków w rozwoju turystyki

Dziedzictwo kulturowe we współczesnych czasach tworzy swój własny rynek. Nie jest już tylko „sacrum”, lecz stało się towarem. Można zaobserwować dynamiczny rozwój sektora turystyki. Faworyzuje miejsca bogate w dziedzictwo i przekazuje się na nie wysokie środki finansowe. Jest to bowiem czynnik, który pomaga miastu w przyciąganiu ludzi z zewnątrz oraz zwiększaniu swojej pozycji wśród innych miejscowości. Dziedzictwo kulturowe stało się jednym z głównych elementów, który decyduje o rozwoju okolicy. Rozwój nie jest wszakże jednolity dla wszystkich miast. Zależy to od rodzaju spuścizny, stanu jego zachowania oraz sprawowanych funkcji. Turystyka związana z dziedzictwem kulturowym często prowadzi do organizowania dodatkowych wydarzeń czy atrakcji. Zabytki rozpatrywane są w kontekście dobra publicznego – oznacza to brak możliwości wyłączenia z jego konsumpcji oraz brak konkurencyjności w konsumpcji. Publiczny dostęp do zabytku nie jest jednak gwarancją do jego pełnego wykorzystania. W tym celu ważne jest zaangażowanie społeczności. Gdy dobro społeczne jest chronione, użytkowane i darzone zainteresowaniem, dopiero wtedy efektywnie oddziałuje na rozwój społeczno-gospodarczy miasta. Turystyka niesie ze sobą także wzrost zatrudnienia w tym sektorze oraz strefach ściśle związanych z tą dziedzizną.¹¹

„Wartość dziedzictwa w ujęciu ekonomicznym może być podzielona na wartość rynkową i pozarynkową. Wartość rynkowa dziedzictwa to wartość, która powstaje w trakcie rynkowej wyceny elementów zasobu dziedzictwa oraz wyceny produktów i usług, które powstają w wyniku jego wykorzystania, ochrony i interpretacji, tworząc sektor dziedzictwa. Jednocześnie dziedzictwo posiada wartość pozarynkową, identyfikowaną z różnymi rodzajami wartości [...]. Tymi wartościami są wartości kulturowe: artystyczne, historyczne, naukowe, estetyczne i duchowe, jak również wartości społeczne, emocjonalne przyczyniające się do poczucia tożsamości, przynależności, kontynuacji kulturowej, budujące kapitał społeczny, a także wartości osobiste, jakie dla każdego człowieka ma spuścizna przodków.”¹²

3.4. Specyfika odnowy i rewitalizacji miast historycznych

Każde miasto jest zróżnicowane pod różnymi względami m.in.: wielkością, potencjałem rozwoju, jakością. Lecz każde z nich ma swoją historię. W wielu miastach pozostały liczne ślady walorów kulturowych, naturalnych, cennych zabytków, reliktyw tradycji i lokalnej tożsamości. Te czynniki są podstawą przy odnowie struktur miejscowości. Odnowa polega przede wszystkim na przywróceniu jakości przestrzeni miejskich, a także poprawieniu jakości życia mieszkańców. Zarówno odnowa, jak i procesy rewitalizacji nie są jednorazowym aktem, lecz cyklem różnych działań, które nie posiadają daty zakończenia.¹³ Oprócz poprawy jakości miejsca, musi wystąpić również zaangażowanie lokalnej społeczności i ciągłe dbanie o jego rozwój. Kultura nie jest odrębnym działem w kształtowaniu miasta. Bardzo często spotyka się koncepcję

¹¹ Boryczka E. M., Zasina J., *Dziedzictwo kulturowe i tożsamość miejsca*, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, s. 66-68

¹² Kozioł A., Trelka M., Florjanowicz P. (2013), *Społeczno-gospodarcze oddziaływania dziedzictwa kulturowego. Raport z badań społecznych*; Rzeszów, Geokart, s. 19

¹³ Poczobut J. (red), Baranowski A. (2009), *Specyfika odnowy małych i średnich miast w Polsce; O odnowie miejsc*, Kraków, Technet, s. 131-135

zrównoważonego rozwoju bądź łączenia dziedzictwa ze środowiskiem przyrodniczym. Natura i kultura łączą się ze sobą, tworzą system ścisłych relacji.

Ważnym elementem odnowy i rewitalizacji przestrzeni jest kwestia wytworzenia *miejsca*. Nie jest to określony granicami teren, ani przestrzeń wyodrębniona przez naturalne lub techniczne bariery, ani nacechowana symboliką i estetycznymi treściami przestrzeń wykreowana przez danego twórcę. Miejscem można nazwać obszar, w którym mieszkańcy czują się swobodnie. Daje ono poczucie tożsamości, buduje więzi kształtujące wspólnoty. Dziedzictwo kulturowe pełni w takich przestrzeniach ogromną rolę. Podkreśla wagę terenu dla pobliskich mieszkańców oraz zachęca także inne osoby do uczestniczenia i odczuwania wykreowanego miejsca. Wytworzenie *miejsca* wiąże się także z wykreowanymi przestrzeniami publicznymi. To one w większości zachęcają do użytkowania danej przestrzeni. Wykreowane przestrzenie łączą się z postrzeganiem miejsca i jego tożsamości. Nie są one stałymi elementami. Ulegają one ciągłym zmianom. Ważne jest to, aby zazębiały się wzajemnie i ewoluowały wraz z odczuwaniem miejsca.

Podczas rewitalizacji i odnowy takich obszarów warto pamiętać, także o przestrzeniach przepływów. We współczesnym świecie mają one kluczową rolę. Są to przestrzenie przechodnie, które doprowadzają ludzi do wykreowanych miejsc. Wiążą się one z rozwojem miasta. Cała struktura funkcjonowania bazuje na relacjach między przestrzeniami przepływów a miejscami. Integracja tych terenów pozwala na zdrowe i prawidłowe kształtowanie miasta.¹⁴ Do przestrzeni przepływów można zaliczyć np.: ścieżki historyczne bądź edukacyjne. Wiążą one główne punkty na danym obszarze. Pozwala to na bliższe poznanie miejsca, jego historii i tradycji w łatwy i przyjemny sposób. Owe trasy mogą być zawarte w różnej skali. Jedne z nich skupią się na oprowadzeniu po mieście, inne zaś po głównych atrakcjach regionu. W ten sposób możemy mówić o różnych szlakach kulturowych, co wiąże się turystyką kulturową. Turystyka kulturowa ma znaczący związek z dziedzictwem. Pozwala na odkrywanie zabytków i doświadczanie historii w nietuzinkowy sposób.¹⁵ Dziedzictwo w przestrzeni miejskiej jest czasami trudne do ogólnego rozwiązania. Pojedyncze zabytki są często rozsiane po całym mieście. W większości przypadków, najwięcej odwiedzających gromadzi się przy głównym obiekcie. W związku z tym inne zabytki niszczeją i są zapominane. Dziedzictwo należy rozumieć jako jedną całość, dlatego tak ważne są połączenia między nimi. Poprzez odpowiednie środki działań tj.: trasy edukacyjne i historyczne, ciągi pieszo-jezdne, tworzona jest możliwość dalszego rozwoju i eksplorowania innych części miasta, równie ważnych.

¹⁴ Op. cit.

¹⁵ Von Rohrscheidt A. M. (2018), *Historia w turystyce kulturowej*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, s. 13

4. PRZYKŁADY MIAST – ANALIZA

Badając temat tożsamości miejsca, oddziaływanie dziedzictwa kulturowego na przestrzeń miejską zwróciłam uwagę na przykłady miejsc, które łączą te dwa terminy. Oprócz promowania zabytków wysokiej rangi kładziony jest nacisk na rozwój innych części terenu, aby jak w najlepszy sposób zachęcić do odkrywania całości. Wiąże się to z różnymi zabiegami w zależności od miasta i mieszkańców.

4.1. Miasto Pula, Chorwacja

Miasto Pula jest typowo turystycznym miastem położonym nad Morzem Adriatyckim. Słynie przede wszystkim z zabytków z czasów rzymskich. Najbardziej popularnym obiektem przyciągającym turystów jest Amfiteatr. Arena jest zabytkiem wybudowanym za czasów panowania cesarza Wespazjana ponad 2000 lat temu. Jest to obiekt turystycznie dominujący w mieście. Oprócz niego istnieje również wiele innych zabytków tj.: Łuk Sergiusza, świątynia Augusta, katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Zamek z XVI wieku, brama Herkulesa i wiele innych. Jednakże mimo wielu atrakcji, główna uwaga skupia się na wyżej wymienionym Amfiteatrze.

IL. 1. Widok na amfiteatr w Puli

(źródło: <https://www.fly4free.pl/chorwacja-nadmiar-turystow/>), [online: luty 2020]

Odpowiedzią na to zjawisko jest adaptowanie kolejnych budynków i przestrzeni na nowe funkcje, a także, co najważniejsze, tworzenie powiązań między ważnymi punktami w mieście. Pula posiada nie tylko spuściznę po Cesarstwie Rzymskim, lecz również ważne dziedzictwo kulturowe z XIX wieku. Jest nim dawna baza marynarki wojennej Austro-Węgier. To właśnie te obszary coraz częściej zostały poddawane procesowi rewitalizacji. Większość pozostałych fortów uzyskało drugie życie, wprowadzając w te miejsca funkcje użytku turystycznego, jak i lokalnego. Dodatkowo organizowane są w różne wydarzenia społeczno-kulturowe. Przykładem może być Fort Verudela, w którym zlokalizowano dodatkowo akwarium. Takie miejsca, chociaż zlokalizowane po drugiej stronie miasta, oddziałują na rozwój

przestrzeni oraz turystyki. Pobudzone zostały inne elementy dziedzictwa, równie ważne dla tego regionu.

Plusem tego rozwiązania są próby równoważenia zainteresowania zabytkami wysokiej rangami poprzez organizowanie wielu wydarzeń kulturalnych. Jest to zabieg korzystny zarówno dla lokalnej społeczności, jak i turystów. Jednakże mimo zapewnienia dodatkowych atrakcji większość turystycznego życia odbywa się w centrum miasta.

4.2. La Gacilly, Bretania, Francja

La Gacilly jest przykładem, który ukazuje czym powinien być 'produkt turystyczny' jako element rozwoju gospodarczego. Te małe miasteczko udowodniło, że nie wystarczy posiadać zabytku wysokiej klasy, by przyciągnąć odwiedzających. Ważnym aspektem jest wykreowanie elementów tworzących bogatą i zróżnicowaną ofertę zarówno dla osób z zewnątrz, jak i uczestników życia społecznego oraz gospodarczego miasta.

IL. 2. Zdjęcie z festiwalu fotograficznego odbywającego się w mieście
(źródło: https://m.yves-rocher.pl/wycieczka_do_la_gacilly), [online: luty 2020]

W połowie lat 80-tych XX wieku miasteczko chyliło się ku upadkowi z powodu migracji młodych ludzi do większych aglomeracji miejskich. Wiele domów pozostało pustych. Pierwszym procesem rewitalizacji było wynajęcie pustostanów młodym artystom zajmujących się rzemiosłem artystycznym. Zapewniono im miejsce do pracy w nowo powstałym regionalnym centrum rzemiosła w tym mieście. Kolejnym procesem było zmodernizowanie budynku starej fabryki przemysłowej na muzeum roślin egzotycznych, które z roku na rok się powiększa. Owe działania ożywiło miasteczko i nadało im nowe znaczenie w regionie. Dzięki różnym dodatkowym czynnikom w postaci koncertów, eventów i wystaw angażuje się lokalną ludność oraz turystów do czynnego uczestnictwa w życiu miasta.¹⁶

¹⁶ Poczobut J. (red), Czyżewska A. (2009), *Specyfika odnowy małych i średnich miast w Polsce; Pomysł na miasto. Programy rewitalizacji oparte na konkurencyjności*, Kraków, Technet, s. 297-268

IL. 3. Zdjęcie ulicy artystów

(źródło: <https://www.silver-travellers.com/a-river-cruise-through-brittany/>), [online: luty 2020]

To rozwiązanie pokazuje jak dużą moc sprawczą jest zaangażowanie mieszkańców w kreowanie nowych przestrzeni. Ich wkład w rozwój miasta, tworzenie nowych miejsc pracy bazując na elementach kultury poprawiło diametralnie obraz miejsca. Poprzez wykorzystanie zaniedbanych obiektów, nadania im nowych funkcji, La Gacilly odżyło.

4.3. Służewski Dom Kultury, Warszawa

IL. 4. Widok na Służewski Park Kultury

(źródło: <http://wwaa.pl/projects/cultural-centre-sdk-warsaw/>), [online: luty 2020]

Projekt Domu Kultury w Warszawie zlokalizowany jest przy Potoku Służewskiego oraz Parku im. Inż. P. Pawlukiewicza. Mimo zlokalizowania założenia w dużym mieście, próbowano nawiązać do tradycyjnej zabudowy. Głównym aspektem było stworzenie przestrzeni publicznej oraz otworzenie się na otaczającą zieleń. Takie spojrzenie pozwoliło na stworzenie

„współczesnej wsi” kontrastującej z sąsiednim blokowiskiem. Dzięki nawiązaniu do charakteru zabudowy historycznej tworzy się nowa, unikalna przestrzeń.

Dom Kultury stał się nie tylko miejscem aktywności i zajęć dla mieszkańców, ale również miejscem spotkań. Stworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej wraz z zielenią zachęca do eksplorowania i przebywania w tej części miasta.

IL. 5. Przenikanie zieleni z architekturą Domu Kultury

(źródło: https://archirama.muratorplus.pl/architektura/sluzewski-dom-kultury-projektu-wwaa-i-137kiloniesamowity-projekt-laczacy-atmosfere-miasta-,67_2780.html), [online: luty 2020]

Mocną stroną tego rozwiązania jest nawiązanie do przyrody oraz wykreowanie działających przestrzeni publicznych. Mimo różnorodności architektury wokół, założenie wpasowało się w otoczenie i stworzyło niepowtarzalny klimat. Dodatkowo, funkcja w tym miejscu, która zachęca do aktywności mieszkańców, wprowadza życie w teren budynków mieszkaniowych wielorodzinnych.

4.4. Wnioski

Przykład miasta Puli w Chorwacji, La Gacilly we Francji oraz Służewskiego Domu Kultury w Warszawie są przykładami kompleksowego projektowania uwzględniającego potrzeby turystów oraz mieszkańców miejscowości. Wybrane działania mają na celu poprawienie jakości przestrzeni, zachęcenie do użytkowania przez ludność z zewnątrz i lokalną, powiązanie różnych obszarów miasta oraz zwiększenie poczucia tożsamości. Dziedzictwo kulturowe jest ważnym elementem w strukturze miasta, lecz bez odpowiednich środków kulturowych i społecznych nie jest w stanie wykreować terenu z „duszą”. Priorytetem jest zaprojektowanie miejsca bądź przestrzeni, która będzie stwarzać relacje między odbiorcą a owym miejscem. Najczęstszymi działaniami jakie zostały podjęte w tych przykładach było przede wszystkim tworzenie wydarzeń kulturalnych, zachęcanie do zaangażowania lokalnej społeczności oraz wykorzystanie do rozwoju funkcji kulturowej.

5. DZIEDZICTWO KULTUROWE MALBORKA

Historia w Malborku nieodzownie łączy się z Zamkiem Krzyżackim, który w 1274 roku stał się siedzibą warowną Zakonu. Pierwotna nazwa miasta i Zamku to Marienburg – gród Marii. W XVI wieku zmieniono ją na Malbork. Malbork zlokalizowany został na prawym, wschodnim brzegu Nogatu na wysoczyźnie. Miasto rozwijało się na południe od terenów zamkowych. W 1228 roku otrzymało dokument lokacyjny na prawie chełmińskim. Zgodnie z nim w mieście powstało założenie urbanistyczne składające się z podłużnego, ulicowego rynku, który przecinały ulice poprzeczne. Całość otoczona była murami wraz z basztami, które łączyły się z fortyfikacjami zamku. Rozwój miasta nastąpił od 1309 roku, kiedy to Malbork stał się stolicą Zakonu Krzyżackiego. Wiązało się to również z rozbudową zarówno zamku, jak i miasta. Pomimo portowego charakteru, w Malborku nie było bezpośredniego dostępu do nabrzeża Nogatu z powodu lokalizacji miasta na skarpie. W wyniku tych uwarunkowań, rozwój ośrodka miejskiego odbywał się w kierunku wschodnim i południowym. Obszar powstały po wschodniej stronie miasta nazwano Nowym Miastem.¹⁷

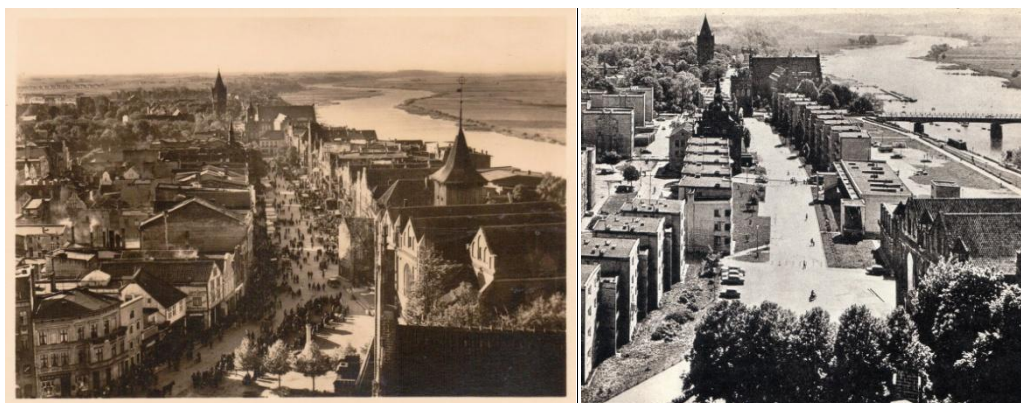
W 1410 odbyła się sławna bitwa pod Grunwaldem. Mimo polsko-litewskiego oblężenia, zamku nie udało się zdobyć. Spalone miasto szybko zostało odbudowane. Kolejne zniszczenia przyniosła wojna trzynastoletnia. Po powrocie w granice ziem polskich Malbork wzmocnił się ekonomicznie. Zaczęto wychodzić poza mury miasta. Poszerzanie granic spowodowało liczne zmiany w urbanistyce i architekturze – przebudowanie ratusza, wzniesienie podcieniowych kamienic mieszczańskich w okolicach rynku. Powstawały również podmiejskie osady, które przekształciły się z biegiem czasu w przedmieścia m.in.: Sztumskie i Garncarskie. Najazdy szwedzkie w XVI wieku nie oszczędziły miasta. Malbork jako miasto o znaczeniu gospodarczym zaczął rozwijać się od 1772 roku, kiedy przeszedł w ręce pruskie. Nastąpił wzrost eksportu zboża oraz wzmożenie żeglugi przez Nogat. Od połowy XIX wieku zaczęła rozwijać się komunikacja kolejowa.

W mieście powstawało wiele zakładów przemysłowych tj. fabryka cygar Loeser & Wolf, jedna z większych w okolicy cukrownia, a słodownia. Malbork zwiększał swoje terytorium administracyjne. Rozwój miasta następował w dalszym ciągu w kierunku południowym (poza dawne przedmieście Sztumskie) oraz we wschodnim (miejsce położenia dworca kolejowego). Przyłączono kolejne osiedle – Piaski, Wielbark i Kałdowo.

Podczas II wojny światowej zniszczono blisko 80 procent Starego Miasta. Zniszczone zostały także mosty przechodzące przez Nogat. Poważne uszkodzenia odniosły również wschodnie partie zespołu zamkowego. W 1945 roku zaczęto powoli usuwać szkody wojenne, a także uruchamiać produkcję w zakładach przemysłowych. W latach 40-tych systematycznie wyburzane były pozostałości po zabudowie Starego Miasta. Pozyskaną z tych działań cegłę przekazywano na odbudowę Warszawy. Pozostały tylko takie obiekty jak Ratusz, dwie bramy,

¹⁷ Historia miasta Malbork, <https://malbork7.pl/pl/historia-miasta.html>, [online: luty 2020]

fara i fragmenty murów obronnych. W latach 60-tych wbudowano w tym miejscu Osiedle XX-lecia PRL. W ten sposób miasto Malbork „straciło” swoje historyczne centrum.¹⁸

IL. 6., 7. (po lewej) Widok na Stare miasto, 1941 r., (po prawej) Widok na osiedle XX-lecia (źródło: <https://fotopolska.eu>), [online: luty 2020]

Zamek Krzyżacki jest znakiem rozpoznawczym miasta Malbork. Wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO przyciąga corocznie dużą liczbę turystów. Oprócz lokalizacji znanego na szeroką skalę zamku krzyżackiego, w Malborku istnieje szereg innych zabytków, które niestety nie są tak rozpoznawalne i ważne. Stanowią one także dokument historii i przekazują nam kulturę dawnych pokoleń.

5.1. Zabytki oraz ważne miejsca w mieście

5.1.1. Zamek Krzyżacki

IL. 8. Zamek Krzyżacki w Malborku

(źródło: <http://visitmalbork.pl/262,Malbork-najwiekszy-zamek-gotycki-na-swiecie.html>), [online: luty 2020]

Gotycki zamek wzniesiony został wzniesiony przez Krzyżaków w latach 1247-1457. W latach 1309-1457 był siedzibą mistrzów Zakonu Krzyżackiego i stolicą Państwa Krzyżackiego. W latach 1457-1772 z tego miejsca panowali wojewodowie malborscy. W 1961 roku utworzono Muzeum Zamkowe, a w 1997 roku zamek został wpisany na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO.¹⁹ Zachowany do czasów współczesnych zamek był wiele razy niszczone i odbudowywany. Jest to przykład jednej z największych twierdz średniowiecznej

¹⁸ Historia miasta Malbork, <http://visitmalbork.pl/415,HISTORIA.html>, [online: luty 2020]

¹⁹ Źródło internetowe: <http://www.zamek.malbork.com.pl/index.php?treid=1>; [online: luty 2020]

Europy. Dziś obiekt jest ikoną miasta Malbork. Co roku odwiedza go mnóstwo turystów z całego świata.

5.1.2. Ratusz

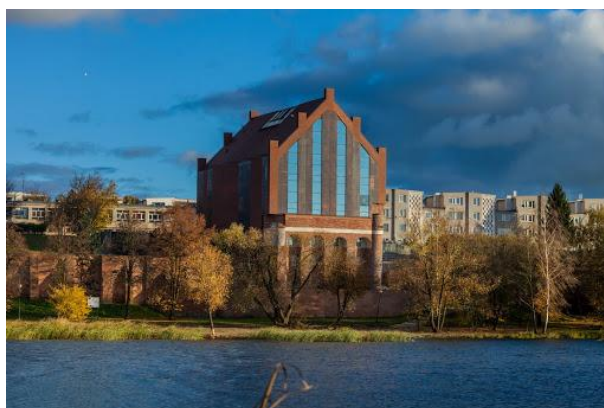

IL. 9. Budynek ratusza w Malborku

(źródło: [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:SM_Malbork_ratusz_\(1\)_ID_636787.jpg](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:SM_Malbork_ratusz_(1)_ID_636787.jpg)), [online: luty 2020]

Ratusz został zbudowany w latach 1365-1380. Stanowi przykład gotyckiej architektury municypalnej. Jest to obiekt dwukondygnacyjny, podpiwniczony o wysokim dwuspadowym dachu. W czasie wojny uległ poważnym zniszczeniom i okaleczeniom. Do 1919 roku budynek służył potrzebom samorządu miejskiego oraz policji. W latach 50 został odbudowany. Dziś jest to miejsce Miejskiego Domu Kultury „Ratusz”.

5.1.3. Szkoła Łacińska

IL. 10. Szkoła Łacińska w Malborku

(źródło: <http://visitmalbork.pl/374,SKOLA-LACINSKA.html>), [online: luty 2020]

Szkoła Łacińska została zbudowana została w XIV wieku. Znajdowała się w pasie murowanej i wzmocnionej przyporami skarpy nadnogackiej, która pełniła kiedyś funkcję muru obronnego. Zachowały się dolne kondygnacje murów budowli, w których miało prawdopodobnie siedzibę bractwo św. Jerzego. Od XVI do XIX wieku znajdowała się w niej szkoła, w której

uczono łaciny. W 1945 roku obiekt został zniszczony. Budynek odbudowano i oddano do użytku w 2014 roku jako Centrum Nauki i Edukacji Szkoła Łacińska. W budynku znajduje się Mediateka, Multicentrum, Skansen Rzemiosł Dawnych, obserwatorium astronomiczne i planetarium.

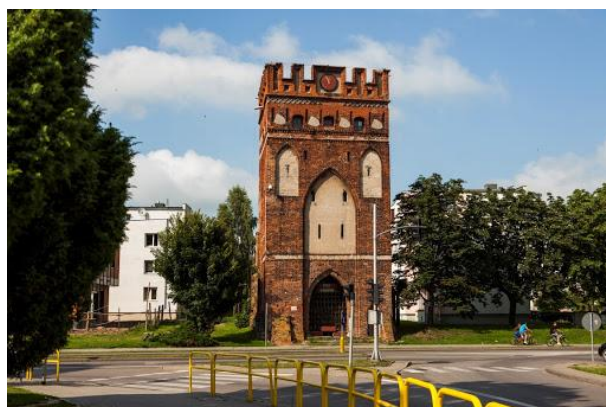
5.1.4. Brama Garncarska (znana jako Elbląska lub św. Ducha)

IL. 11. Widok na Bramę Garncarską
(źródło: <http://visitmalbork.pl/205,BRAMA-GARNCARSKA.html>), [online: luty 2020]

Brama została zbudowana w latach 1320-1330. Znajduje się w pasie murów obronnych, które otaczają Stare Miasto od wschodu. Podczas II wojny światowej została bardzo niszczone. Podczas odbudowy w latach 50. nakryto ją czterospadowym dachem oraz uzupełniono ubytki cegieł. Obecnie w obiekcie znajduje się salon jubilerski.

5.1.5. Brama Mariacka

IL. 12. Brama Mariacka
(źródło: <http://visitmalbork.pl/204,BRAMA-MARIACKA.html>), [online: luty 2020]

Brama została zbudowana w na początku XIV wieku. Zlokalizowana była w południowej części murów obronnych. Całkowicie wypalona w 1945 roku. Przy odbudowie w latach 60. nie uwzględniono nadbudówki oraz nie zrekonstruowano czterospadowego dachu. Kolejny pożar w latach 80-tych wyrządził wiele zniszczeń we wnętrzu obiektu. Współcześnie w bramie Mariackiej znajduje się pub.

5.1.6. Szpital Jerozolimski

IL. 13. Szpital Jerozolimski

(źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/gallery/photo,482861.html>), [online: luty 2020]

Najstarsza wzmianka pochodzi z XVI wieku. Wymieniony został jako „szpital biednych ludzi”. Budynek tego typu lokalizowano poza murami miejskimi – tak samo w przypadku Malborka. Obok szpitala znajduje się stary cmentarz, w którym pochowano m.in.: osoby zmarłe w wyniku epidemii cholery na początku XVIII wieku, ofiary I wojny światowej, a także osoby cywilne. Działania wojenne, pożar w połowie lat pięćdziesiątych i wstrząsy będące wynikiem usytuowania przy bardzo ruchliwej trasie, spowodowały liczne zniszczenia budynku. W latach 2006-2015 trwały prace mające na celu odbudowę i renowację obiektu. Dziś dawny Szpital Jerozolimski wchodzi w skład struktury Malborskiego Centrum Kultury i Edukacji. Znajduje się w nim Galeria Nova, przestrzeń biurowe, Inkubator Kultury oraz biblioteka. Pełni także funkcję Centrum Spotkań Polsko-Niemieckich i międzynarodowych.

5.1.7. Młyn Górny

IL. 14. Widok na Młyn Górny od strony ul. Konopnickiej

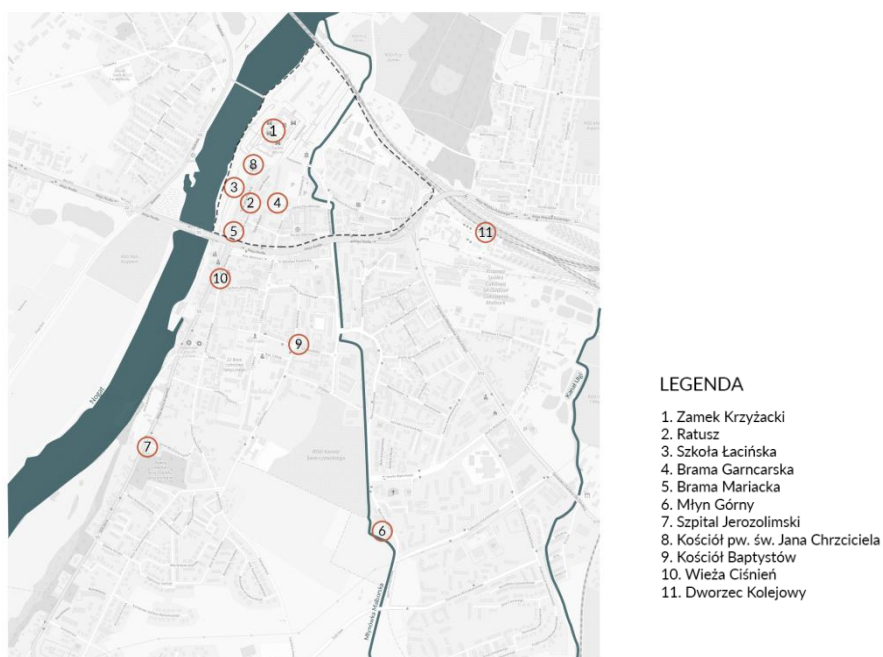
(źródło: <http://www.marienburg.pl/viewtopic.php?t=14>), [online: luty 2020]

Młyn zwany też Piekarskim. Zbudowany w XV wieku. Spłonął w 1718 roku, lecz dzięki pomocy Augusta II Mocnego odbudowano go. Pracował do końca II Wojny Światowej jako młyn

parowy. Młyn w latach 70-tych XX wieku został poddany zabiegom konserwatorskim. Współcześnie nie jest użytkowany.

Oprócz wymienionych powyżej zabytkowych obiektów, w strukturze miasta Malbork istnieje jeszcze wiele innych istotnych obiektów architektonicznych. Można do nich zaliczyć kościół św. Jana Chrzciciela, kościół Baptistów, Wieżę Ciśnień, budynki koszar czy fragmenty gotyckich murów. Większość zabytków w Malborku została zaadoptowana na nowe funkcje, lecz niektóre z nich nadal pozostają nieużytkowane, w złym stanie technicznym.²⁰

5.2. Analiza lokalizacji obiektów zabytkowych w strukturze miasta

IL. 15. Analiza lokalizacji obiektów zabytkowych w strukturze Malborka (rys. własny)

Po zaznaczeniu na mapie ważnych obiektów historycznych Malborka, można zauważyć, że większość z nich znajduje się na terenach Starego Miasta bądź w jego okolicy. Rozciągają się one na południe od Zamku Krzyżackiego, który stanowi dominantę w owej strukturze. Dzięki skupieniu tych obiektów blisko warowni, mają one szanse na rozwój oraz większe zainteresowanie wśród turystów. Również dla lokalnej społeczności stanowią ważne punkty orientacyjne i historyczne w mieście.

Jednakże, pojawiają się także obiekty, które znajdują się w trochę większej odległości od Starego Miasta. Są to np.: dworzec kolejowy, Szpital Jerozolimski oraz Młyn Piekarski. Mimo znacznego dystansu, dworzec stanowi jednak jeden z głównych węzłów w mieście, dzięki

²⁰ Informacje na temat zabytków:

1) Czasopismo *Spotkanie z zabytkami*, nr 3/1987, s. 35-27

2) Źródło internetowe: <http://visitmalbork.pl/Zabytki/28-0.html>, [online: luty 2020]

czemu jego połączenie z Zamkiem jest cały czas utrzymywane. Szpital Jeruzolimski i Młyn Górny zlokalizowane były na obrzeżach miasta. Dlatego współcześnie, poprzez ich usytuowanie w większej odległości od centrum, nie są obiektami często odwiedzanymi przez turystów, lecz spełniają bardziej funkcję regionalną. W Szpitalu Jeruzolimskim odbywa się wiele wydarzeń kulturalnych ważnych dla miasta, jak i okolicy. W przypadku większej promocji lub połączeń z centrum na pewno stanowiłyby dodatkową atrakcję dla odwiedzających miasta. Niestety Młyn Górny jest własnością prywatną i nie ma do niego większego dostępu. Jest to wielka szkoda, ponieważ ten nieużytkowany zabytek posiada dużą wartość historyczną dla miasta, jak i kulturową dla mieszkańców.

5.3. Rola Zamku Krzyżackiego w funkcjonowaniu i rozwoju miasta

Zamek Krzyżacki jest obiektem, który kształtuje miasto na wielu płaszczyznach - wpływa na rozwój kulturowy, społeczny, a także gospodarczy Malborka. Jest obiektem, który co roku przyciąga dużą liczbę turystów. Obok Gdańska i Łeby należy do miejscowości o największej koncentracji ruchu turystycznego w województwie pomorskim.²¹ Czynnikiem dodatkowym są organizowane wydarzenia na terenie zamku takie jak: Dni Ziemi Malborskiej, Międzynarodowy Festiwal Kultury Dawnej oraz Magic Malbork.

Zamek Krzyżacki jest także ważnym punktem na wielu szlakach turystycznych i kulturowych. Jedną z najbardziej popularnych tras jest Szlak Zamków Gotyckich. Oprócz Malborka na liście znajduje się również Gniew, Kwidzyn, Sztum, Dzierżgoń, Prabuty, Ostróda, Nidzica, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Nowe, Kętrzyn i Ryn.²² Przez miasto przechodzą również inne szlaki tj.: szlak Menonitów, III Międzynarodowy Szlak Rowerowy Euro Route R-1, II szlak „Nadwiślański”, I szlak „Kopernikowski”, a także droga wodna na rzece Nogat, stanowiąca część sieci dróg wodnych objętych projektem *Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej*.

Zamek w Malborku stanowi główny czynnik przyciągający ludzi z zewnątrz. Stał się centrum wydarzeń kulturowych, jak i gospodarczych miasta.

²¹ Mierzwiński. M., (2016), *Wyzwania turystyki kulturowej w Malborku*, Malbork, Muzeum Zamkowe w Malborku

²² Źródło internetowe: <http://visitmalbork.pl/363,SZLAK-POLSKICH-ZAMKOW-GOTYCKICH.html>, [online: luty 2020]

Rok	Razem	ruch krajowy		ruch zagraniczny	
		L	%	L	%
1994	340736	256130	75,2	84606	24,8
1995	373714	288756	77,3	84958	22,7
1996	430672	339085	78,7	91587	21,3
1997	432983	338764	78,2	94219	21,8
1998	480547	375407	78,1	105140	21,9
1999	398631	304566	76,4	94065	23,6
2000	410054	299441	73,0	110613	27,0
2001	387178	266535	68,8	120643	31,2
2002	412811	294229	71,3	118582	28,7
2003	443232	309917	69,9	133315	30,1
2004	451660	314056	69,5	137604	30,5
2005	464411	316608	68,2	147803	31,8
2006	452334	304633	67,3	147701	32,7
2007	502953	365342	72,6	137611	27,4
2008	460024	349541	76,0	110483	24,0
2009	435158	339120	77,9	96038	22,1
2010	416245	336368	80,8	79877	19,2
2011	409572	334068	81,6	75504	18,4
2012	404328	316610	78,3	87718	21,7
2013	418305	318356	76,1	99949	23,9
2014	462351	351095	75,9	111256	24,1

Tab. 1. Wielkość ruchu turystycznego Muzeum Zamkowego w Malborku w latach 1994-2014 z podziałem na turystów krajowych i zagranicznych; (źródło: Hochleitner J. (red), (2016), *Wyzwania turystyki kulturowej w Malborku*, Malbork, Muzeum Zamkowe w Malborku, s. 28)

Do Zamku Krzyżackiego w Malborku przyjeżdża co roku około pół miliona osób. Stawia to muzeum w czołówce najczęściej odwiedzanych muzeów w Polsce. Wiąże się to z zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury, zaplecza hotelowego oraz gastronomicznego. Co więcej, stwarza możliwość do rozprzestrzenienia turystyki na inne obszary miasta.

5.4. Szanse i zagrożenia płynące z lokalizacji Zamku Krzyżackiego w Malborku

Rozwój turystyki w Malborku spowodowany jest przede wszystkim lokalizacją Zamku Krzyżackiego w tym miejscu. Dzięki warowni, miasto odwiedza wiele osób. Jest to doskonały sposób na promocję miasta – nie tylko Zamku, lecz większej przestrzeni Malborka. Dziedzictwo kulturowe może nieść ze sobą zarówno wady, jak i zalety w rozwoju miejscowości. Posiadając w granicach swojego miasta taką perłę historyczną, niemal oczywistym jest, że powinna ona przynosić dla miasta same korzyści. Z jednej strony jest to prawda. Duża ilość turystów oznacza większe dochody miasta. Ma to również znaczenie dla działalności gospodarczej. Zachowany zabytek i organizowane dzięki niemu festiwale, wydarzenia kulturowe czy kreowane szlaki związane z kulturą pokazują jak mocne oddziaływanie występuje między tymi dwoma sektorami: gospodarką a dziedzictwem. Szansą dla Malborka jest wykorzystanie potencjału Zamku Malborskiego do rozwoju miasta, aby w jak najlepszy sposób zadowolić osoby z zewnątrz (poprzez zapewnienia im potrzebnych udogodnień) oraz mieszkańców (poprawiając jakość ich życia).

Jednakże, owa perła historyczna może powodować także niezbyt pożądane skutki uboczne. Skupianie się wyłącznie na turystyce może zaszkodzić więzom lokalnej społeczności z miastem. Ważne jest w takim wypadku, by tworzyć miejsca lub wydarzenia kulturowe dla mieszkańców miejscowości. Łączenie funkcji może przynieść większe zaangażowanie ludzi w rozwój miasta, a także dbania o dziedzictwo. Kolejnym problemem jest zmniejszenie znaczenia w strukturze miasta innych zabytkowych obiektów. Zamek Krzyżacki jest głównym punktem historycznym oraz orientacyjnym zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. W związku z tym inne wartościowe obiekty są pomijane lub zaniedbywane. Największa uwaga skupia się na zabytku wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO. W celu zintegrowania innych historycznych obiektów razem z Zamkiem Krzyżackim można by było wprowadzić szlak kulturowy w mieście lub nadać większe znaczenie regionalne mniejszym zabytkom. Sprowadzałoby się to również do zmniejszenia trudności związanych z turystyką, jaką jest sezonowość. W Malborku brakuje kompleksowych, całorocznych produktów turystycznych. W związku z tym w sezonie jesienno-zimowym zauważalny jest spadek przyjeżdżających turystów, a co za tym idzie – wydarzeń kulturowych.

5.5. Wybór terenu projektowego

Biorąc pod uwagę strukturę przestrzenną miasta i lokalizację obiektów zabytkowych w Malborku, jako teren o dużym zapotrzebowaniu na zmianę uważam Młyn Górny wraz z okolicznym terenem. Jest to jeden z niewielu budynków o wartości historycznej, który jest obiektem zaniedbanym. Dodatkowo usytuowany jest przy cieku wodnym Młynówka Malborska, który stanowi ważny element w mieście. Lokalizacja Młyna Górnego stwarza duże możliwości do połączenia ze sobą wielu obszarów miasta. Przy kreowaniu nowej przestrzeni ważne jest uwzględnienie pojęcia tożsamości miejsca oraz tradycji. Stworzenie dodatkowych przestrzeni publicznych pomoże również przyciągnąć ludzi do użytkowania zaprojektowanych obszarów.

6. WYBRANY TEREN – MŁYN GÓRNY W MALBORKU

Młyn Górny, zwany także Piekarniczym, położony jest w południowej części miasta Malbork, w dzielnicy Południe. Zlokalizowany jest przy ul. Konopnickiej 34 oraz w bliskim położeniu kanału wodnego Młynówka Malborska. Ciek wodny ma bardzo bogatą historię związaną z młynarstwem w Malborku oraz z funkcjonowaniem miasta. Młyn jest obiektem o dużej wartości historycznej. Od 1956 roku widnieje w rejestrze zabytków. Dojazd do działki zapewniony jest ul. Konopnickiej. W najbliższym otoczeniu znajduje dodatkowo jeszcze jeden budynek historyczny, garaże oraz budynki gospodarcze. Duży obszar działek przeznaczony jest na elementy sektora ogrodnictwa. Dodatkowo na analizowanym terenie występują duże skupiska zieleni.

Patrząc na wymienione w poprzednim rozdziale zabytki Malborka można zauważyć, iż Młyn Górny jest jednym z niewielu obiektów, które współcześnie nie zostały odnowione bądź zaadaptowane do nowych funkcji. Jednym z powodów tej sytuacji może być fakt, iż jest to własność prywatna. Uważam, że niewykorzystanie potencjału takiego obiektu jest niewątpliwie dużą szkodą. Próba renowacji zabytku oraz rewitalizacja jego otoczenia mogłaby korzystnie wpłynąć na przestrzeń publiczną, strefę społeczno-kulturową oraz społeczną dla mieszkańców tej dzielnicy, jak i całego miasta.

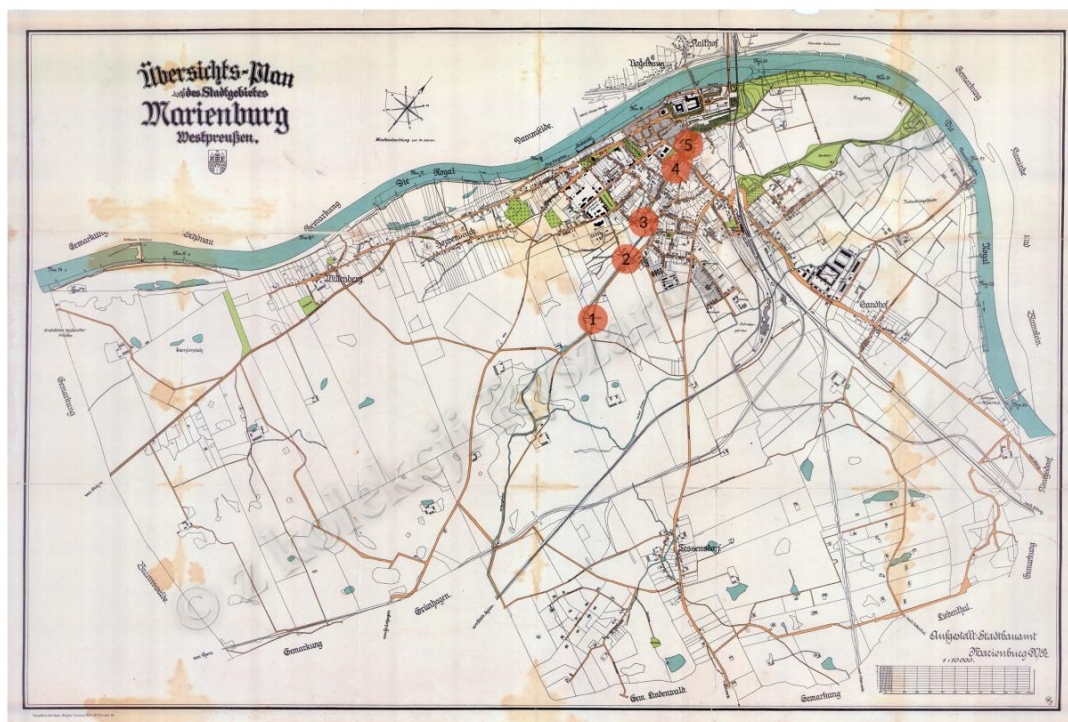
6.1. Historia obiektu i obszaru rzeki Młynówka Malborska

Młyn Górny położony jest przy kanale wodnym Młynówka Malborska, zwany również kanałem Juranda. Kanał został sztucznie utworzony jeszcze w czasach zakonnych, prawdopodobnie w końcu XIII wieku. Centralnym punktem tego systemu było jezioro Dąbrówka, położone na południowy wschód od Malborka. Przyjmowało ono wody z kilku innych jezior – obok Sztumu i Balewskiego. Z Dąbrówki Młynówka płynęła już do Malborka, wpływając poniżej zamku do Nogatu.²³ W pobliżu niedawnego PGR-U Malbork (wcześniej majątku Eisenach) rozdziela się na dwie odnogi – kanał główny i kanał Ulga. Podstawowym problemem badań Młynówki było ustalenie odcinków, które zostały zbudowane przez człowieka, a także ustalenie czasu, w którym powstały.

Różnica wysokości pomiędzy jeziorem Balewskim, a ujściem kanału wynosiła aż 60 metrów. Na miejskim odcinku (w Malborku) około 4,5 km przypadało 20 metrów. Takie warunki fizjograficzne stwarzały idealne warunki do wykorzystania spadku wody, a co za tym idzie - młynarstwa. Stąd również wywodzi się nazwa cieku wodnego. Pierwsze młyny powstawały na przełomie XIV i XV wieku. Prawdopodobnie, były to obiekty murowane, ceglane, o kamiennych fundamentach. Dach zazwyczaj był dwuspadowy kryty trzcinaą bądź dachówką. Młyn posiadał dwa lub trzy koła, które poruszały taką samą liczbę kamieni. Przy przebiegu rzeki Młynówki było zlokalizowanych pięć młynów oraz kilka foluszy.²⁴

²³ Gierszewski S. (red), (1991), *Rocznik Elbląski Tom XII 1991*, Elbląg, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Oddział w Poznaniu, s. 31, 39

²⁴ Domino J., *Kanał Juranda w Malborku*

IL. 16. Lokalizacja młynów na planie miasta z 1925r.; 1) Młyn Piekarski, 2) Folusz, 3) Młyn Średni, 4) Młyn Garbarski, 5) Młyn Mały; (rys. własny na podstawie mapy: <http://igrek.amzp.pl/11770736>)

Najbliżej jeziora Dąbrówka, blisko wsi Gronajny, znajdował się Landmel (Landmühle). Pierwsza wzmianka o nim pochodzi z 1403 roku. Był to budynek piętrowy, ceglany, dach kryty był ceramiczną dachówką ze względów bezpieczeństwa pożarowego. W czasie wojen ze Szwecją młyn został częściowo zniszczony, potem go odbudowano. Służbę usytuowaną powyżej młyna zbudowano w połowie XVII wieku staraniem Gerharda Denhofa. Nie przetrwał do czasów współczesnych.²⁵

Kolejnym młynem na drodze, kierując się w stronę Zamku Krzyżackiego, był Młyn Piekarski, zwany też Górnym (Obermühle, Bäckermühle). Zbudowany został około 1400 r. Znajdował się przy ul. Dzierżyńskiego (dziś ulica Konopnickiej). Był pierwszym spośród pięciu młynów znajdujących się już w granicach dzisiejszego miasta Malbork. Nazwany Piekarskim ze względu na znajdujące się w pobliżu Jezioro Piekarskie, które zwane tak było jeszcze za czasów krzyżackich. Na początku XVII wieku młyn był bardzo zaniedbany. Po pierwszej wojnie ze Szwecją wyszedł prawie bez uszczerbku. Ówczesny młyn połączony był z częścią mieszkalną, na którą składała się sień, kuchnia, izba z komorą.²⁶ Do części przemysłowej prowadziły podwójne schody. W 1718 roku młyn został zniszczony przez pożar. Odbudowany został na koszt króla polskiego Augusta Mocnego. Był to budynek ceglany, nakryty ceramiczną dachówką. Część przemysłowa wraz z górną częścią spichrzową nadal połączona była z funkcją mieszkalną. W pobliżu młyna znajdowały się urządzenia wodociągowe. Woda z Młynówki wypełniała basen, z którego woda została rozprowadzana drewnianymi rurami do

²⁵ Długokęcki W., Kuczyński J., Pospieszna B. (2004), *Młyny w Malborku i okolicy od XIII do XIX wieku*, Muzeum zamkowe w Malborku, WDP Bernardinum w Pelplinie, s. 60-61

²⁶ Op. cit., s. 59-60

11 ulicznych studni na terenie miasta. Urządzenie to razem z pompą zlikwidowano w 1904 r.²⁷ Przy młynie znajdowało się kilka innych budynków m.in.: szopa, gdzie trzymano drewno opałowe i budowlane oraz stajnia. Młyn Piekarski przetrwał II wojnę światową. Do samego jej końca pracował jako młyn parowy. W 1956 roku został wpisany do rejestru zabytków. Jego niewątpliwą, charakterystyczną cechą jest rozmiar cegieł i ich wążek, który właściwy jest dla obiektów gotyckich z XV wieku. W latach 70-tych został odremontowany. Istnieje do dziś - niestety w zaniedbanym stanie.

Trzecim zakonnym młynem był folusz. Zbudowano go w 1400 roku. Służył on sukiennikom i garbarzom. Gdy w XIX wieku w Malborku zabrakło sukienników, folusz przebudowano na młyn zbożowy.²⁸

Młyn Średni (Mittelmühle) usytuowany był w miejscu załamania Młynówki przy ul. Konopnickiej, róg Mickiewicza. Pierwszy raz został wspomniany w 1408 roku. Był to obiekt ceglany, kryty trzcina. Składał się z dwóch części: mieszkalnej i przemysłowej. Jak dla Młyna Piekarskiego ważną rolę odgrywało jezioro Piekarskie, tak dla Młyna Średniego istotne były zlokalizowane w pobliżu dwa stawy zaopatrzone w śluzy połączone drewnianymi rynnami z Młynówką.²⁹ W czasie wojny trzynastoletniej był ufortyfikowany i zajmowało go wojsko. Od końca XIX wieku młyn należał do cukrowni.³⁰

Kolejny Młyn Garbarski, zwany też Mniejszym, zbudowano latach 1399-1400. Znajdował się przy dzisiejszej ulicy Mickiewicza. Służył do rozdrabniania kory dębowej, która służyła do wyprawiania skór. Od połowy XIX wieku zmieniono mu funkcję na przemiał ziarna. Pozostałością po młynie jest wodospad i jego fundamenty, na których został wzniesiony nowy budynek.³¹

Ostatnim młynem zakonnym był Młyn Zamkowy, zwany również Małym, Słodowym lub Dolnym. Pierwsza wzmianka o nim pochodzi dopiero z 1412 roku. Stał on najbliżej zamku. Jego zbiornikiem zapasowym był duży staw rybny zwany „Karpfenteich”. Młyn spłonął podczas II wojny światowej. Jego ruiny wyburzono w latach 50-tych. Jediną pozostałością jest stopień wodny przy obecnej ul. Piłsudskiego.³²

²⁷ Szulczewski W., *Młynówka Malborska i jej średniowieczne młyny*

²⁸ Źródło internetowe: <http://mlyn.zamek.malbork.pl/malborskie.html>, [online: luty 2020]

²⁹ Długokęcki W., Kuczyński J., Pospieszna B. (2004), *Młyny w Malborku i okolicy od XIII do XIX wieku*, Muzeum zamkowe w Malborku, WDP Bernardium w Pelplinie, s. 40

³⁰ Źródło internetowe: <http://mlyn.zamek.malbork.pl/malborskie.html>, [online: luty 2020]

³¹ Szulczewski W., *Młynówka Malborska i jej średniowieczne młyny*

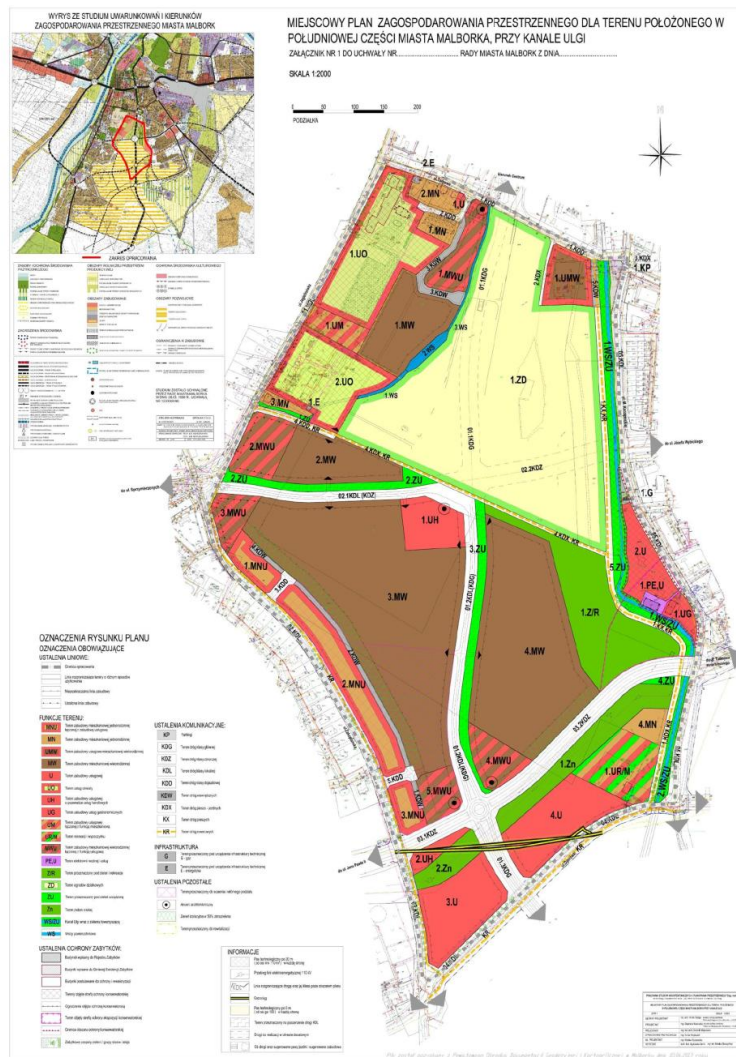
³² Źródło internetowe: <http://mlyn.zamek.malbork.pl/malborskie.html>, [online: luty 2020]

6.2. Analizy

6.2.1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

Załącznik Nr 1 do uchwały nr IX/80/2015

do uchwały nr IX/80/2015

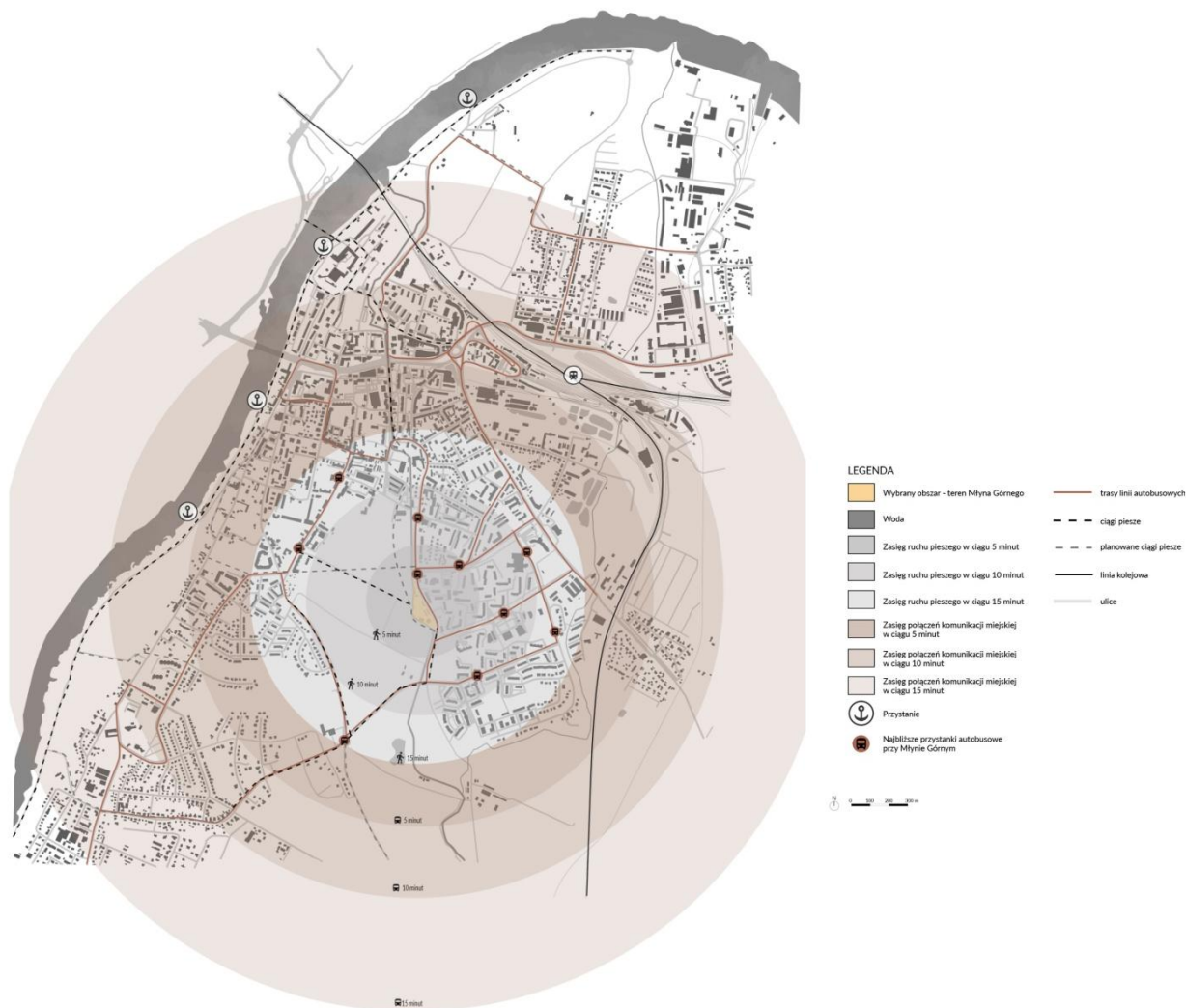

IL. 17. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu położonego w południowej części miasta Malborka, przy kanale Ulgi, [online: luty 2020]

W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego okoliczny obszar Młyna Górnego zalicza się do terenów zabudowy usługowej dopuszczających w pewnych przypadkach funkcję mieszkaniową. Ważnym aspektem tego terenu jest okalająca przestrzeń Młynówka Malborska, nazywana inaczej kanałem Juranda. Jest to jeden z głównych elementów tożsamości miasta. Ten historyczny obiekt łączy stare dzielnice Malborka (centrum) z nowymi (np. Południe). W związku z tym Młynówka stanowi oś do wytworzenia korytarza ekologicznego, a także przeprowadzenia wzdłuż jej biegu ścieżki pieszo-rowerowej. Dzięki takim zabiegom

teren Młyna Górnego byłby bardzo atrakcyjną lokalizacją i przystankiem dla osób poruszających się tą trasą. Ważnym elementem na tym obszarze jest zieleń. Występuje ona wzdłuż cieków wodnych, a także od strony jezdni. Dodatkowo na terenie 1. ZR, przy południowej granicy analizowanej przestrzeni, wydzielono obszar, którego przeznaczeniem byłaby zieleń urządzone.

6.2.2. Układ komunikacyjny

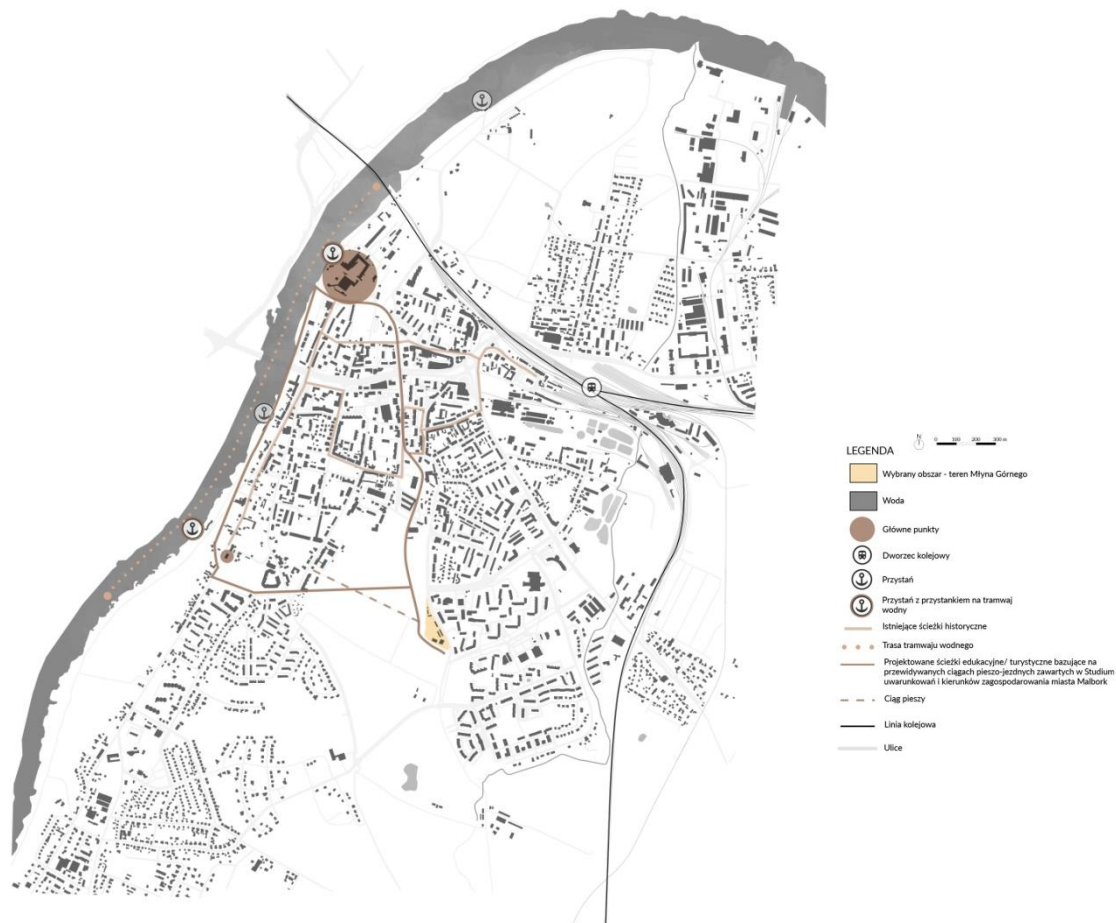
IL. 18. Analiza komunikacji (rys. własny)

Malbork jest bardzo dobrze skomunikowanym miastem. Leży ono na trasie pomiędzy Elblągiem a Gdańskiem. Dużą rolę w mieście odgrywa komunikacja kolejowa. Malbork jest punktem, przez który przebiega wiele połączeń m.in.: w kierunku Trójmiasta, Elbląga czy Warszawy. Te dobre skomunikowanie może nieść ze sobą zarówno wady i zalety. Plusem dla miasta może być zwiększenie ruchu turystycznego dzięki wielu opcjom przyjazdu, zaś minusem migracja mieszkańców do większych miast z powodu pracy.

Młyn Górny, mimo iż nie jest położony w centralnej części miasta, posiada bardzo dobre połączenia komunikacyjne. Linie autobusowe Malborka zapewniają dojazd z tego punktu do

wielu obszarów miasta. W związku z tym, ten teren mógłby być wykorzystywany nie tylko przez lokalnych mieszkańców, lecz także przez ludzi z innych dzielnic.

6.2.3. Powiązania z obiektami historycznymi

IL. 19. Analiza powiązań między Młynem Górnym a innymi obiektami historycznymi (rys. własny)

Oprócz dobrej komunikacji publicznej, analizowany obszar nie znajduje się w aż tak dużej odległości od ważnych obiektów miasta. Trasa na dworzec kolejowy lub do centrum miasta zajmuje około 20-30 minut na pieszo, zaś poruszając się samochodem – 5 minut. Analizując odległości od innych zabytkowych obiektów, Młyn Górny znajduje się blisko Szpitala Jerozolimskiego pełniącego funkcję kulturową. Jest to również jeden z budynków, który położony jest poza centrum miasta. Lokalizacja tych obiektów i ich powiązania z obszarem Starego Miasta mogłyby być podstawą do stworzenia połączenia w postaci ścieżki edukacyjnej bądź kulturowej. Ważnym aspektem jest również pamiętanie o możliwościach jakie daje nam Nogat podczas zagospodarowywania terenu. Kolejną istotnym elementem jest Kanał Juranda. Ciąg pieszy bądź ciąg rowerowy poprowadzony wzdłuż niego pozwoliłby na połączenia centrum z resztą miasta. Owe ścieżki mogłyby również służyć za ścieżki edukacyjne, co wiąże się z powiększeniem tras kulturowych w Malborku.

6.2.4. Tereny zielone

IL. 20. Analiza terenów zielonych (rys. własny)

Obszar Młyna Górnego znajduje się w okolicy, w której występują różne rodzaje zieleni. Z powodu styku z kanałem Juranda najbliższą z nich jest zieleń, znajdująca się przy owym cieku. Ciekawa jest różnorodność otoczenia. Na samym wybranym terenie projektowym znajdują się skupiska zieleni do zachowania. Młyn zlokalizowany jest w dzielnicy Południe. Jest to obszar położony blisko zewnętrznej granicy miasta. W związku z tym zabytek znajduje się w bliskim położeniu z ogródkami działkowymi i gruntami rolnymi. Są to tereny, które w przyszłości będą zmieniać swoje funkcje m.in.: na tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz tereny usługowe. Obszar Młyna Górnego jest przestrzenią mającą potencjał do wytworzenia miejsca łączącego lokalnych mieszkańców.

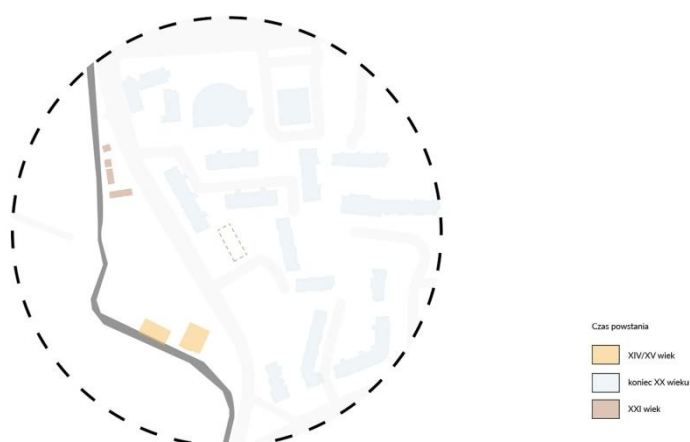
6.2.5. Analiza otoczenia – zabudowa i usługi

IL. 21. Analiza otoczenia Młyna Górnego w Malborku (rys. własny)

Analizując otoczenie Młyna Górnego można stwierdzić, że jest on położony na styku różnych funkcji. Dookoła niego znajdują się tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, ogródki działkowe oraz grunty rolne. W pobliżu występuje też kilka usług. W związku z tym, trudnym jest odnalezienie i dostrzeżenie tożsamości tego miejsca. Jest to również spowodowane ciągłą rozbudową dzielnic i zwiększaniem obszarów o funkcji mieszkaniowej.

6.2.6. Analiza otoczenia – czas powstania obiektów

IL. 22. Czas powstania obiektów w najbliższej okolicy Młyna Górnego (rys. własny)

Wybrany teren projektowy zlokalizowany jest w kontrastującym otoczeniu pod względem historycznym. Na wybranej działce znajdują się dwa budynki z około XV wieku, które są wpisane do rejestru zabytków. Są przykładem tradycyjnej zabudowy miasta Malbork. Otoczenie wokół historycznych budynków jest zupełnie inne. Większość obiektów pochodzi z końca XX wieku. Jest to przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna wraz z budynkami usług. Współcześnie, obszar jest coraz bardziej dogęszczany. Powstają nowe obiekty mieszkaniowe oraz zabudową uzupełniającą. W związku z występującym widocznym kontrastem wizualnym i kubaturowym, ważne jest aby znaleźć złoty środek pomiędzy tymi dwoma przestrzeniami. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego zakłada jednak, że w otoczeniu Młyna Górnego powinna znaleźć się niska zabudowa o charakterze tradycyjnym.

6.3. Wnioski z przeprowadzonych analiz

Powyższe analizy prowadzą do wyznaczenia kierunków możliwych zmian i wytycznych projektowych. Zaczynając od analizy komunikacji, pozwoliła określić płynność ruchu oraz powiązań terenu z centrum miasta. W okolicy znajduje się kilka przystanków autobusowych, które umożliwiają szybkie przedostanie się do dalszych obszarów Malborka. Dodatkowo, planowane ciągi pieszo-jezdne są możliwością znacznej poprawy pieszego przemieszczania się pomiędzy centrum a Młynem. Analiza historyczna potwierdziła wcześniejsze przypuszczenia znacznej odległości analizowanego obiektu od reszty tkanki historycznej. Większość budynków w najbliższym otoczeniu wchodzi w skład zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej. Powoduje to wystąpienia kontrastu między tradycyjną a współczesną architekturą. Analiza zieleni przedstawiła jak ważna jest rola krajobrazu w tym miejscu. Oprócz granicy z Kanałem Juranda, wokół występują wiele skupisk roślinności. Wiele okazów jest przeznaczonych do zachowania, co znacząco wpływa na kształtowanie zabudowy na tym obszarze. Przy procesach projektowych warto również wziąć pod uwagę wnioski wysunięte z działań przeprowadzonych w przykładowych miastach zawartych we wcześniejszych rozdziałach. Podsumowując, ważnymi punktami są:

- zachowanie historycznego charakteru obiektu oraz nawiązania do tradycji i regionalizmu;
- możliwość połączenia nowych dzielnic ze starszymi przy pomocy ścieżek pieszo-jezdnych;
- próby dopasowanie zmian funkcjonalnych do potrzeb lokalnej społeczności;
- próba rewitalizacja otoczenia z uwzględnieniem historycznego obiektu i cieków wodnych;
- wzmocnienie tożsamości miejsca poprzez organizację wydarzeń kulturowych;
- ważność aspektu biologicznego na równi z aspektem historycznym;
- dbanie o jakość miejsca odpowiadającego wymaganiom lokalnej społeczności oraz osób spoza miasta;
- myślenie o dziedzictwie kulturowym jako o kompleksowym przedsięwzięciu

6.4. Główne decyzje projektowe

Na podstawie przeprowadzonych analiz oraz wysuniętych na ich podstawie wniosków, określa się decyzje projektowe dotyczące budynku Młyna Górnego oraz otaczającego go obszaru. Nowa zabudowa projektowana będzie zabudową niską nawiązującą charakterem do tradycyjnej zabudowy z elementami współczesnymi. Projektuje się wyższe i niższe obiekty w celu zachowania równowagi w stosunku do okolicznych budynków oraz ukształtowania terenu. Jednym z głównych elementów będzie maksymalnie możliwe zachowanie istniejącej zieleni oraz otwarcie się zabudową na Kanał Juranda. Wiąże się to z zaprojektowania ciągów pieszo-jezdnych łączących historyczną zabudowę z nową, a także zintegrowanie terenów nadwodnych z planowanymi lub istniejącymi elementami komunikacji. Proponuje się również wykorzystanie naturalnych materiałów oraz działania i rozwiązania prośrodowiskowe.

7. OPIS KONCEPCJI

7.1. Podstawy opracowania

- Uchwała nr 122/XXIII/96 Rady Miasta Malbork z dnia 28 marca 1996 roku w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Malbork (z późniejszymi zmianami)
- Uchwała nr IX/80/2015 Rady Miasta Malbork z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w południowej części m. Malbork, przy kanale Ulgi
- Inwentaryzacja Młyna Górnego w Malborku

7.2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest kompleks budynków – nowo projektowanych i historycznych, przeznaczonych na funkcję kulturalno-społeczną, biurową i usługową, wraz z przestrzeniami dla społeczności lokalnej i turystów.

7.3. Lokalizacja

Młyn Górny położony jest przy ul. Konopnickiej oraz przy Kanale Juranda w dzielnicy Południe. Z wcześniej przeprowadzonych analiz wynika, że założenie historyczne zlokalizowane jest w otoczeniu współczesnej tkanki miejskiej. Dodatkowo, ważnym elementem jest zieleń. W otoczeniu występują chronione skupiska szaty roślinnej, ogródki działkowe oraz grunty orne. Jest to obszar styku tradycji i współczesności.

7.4. Idea

Główną ideę założenia projektowego można przedstawić w kilku aspektach: historycznym, społecznym i środowiskowym. Podstawą projektu była próba wytworzenia połączeń między tkankami zabytkowymi w mieście Malbork oraz kreacja miejsca spełniająca oczekiwania lokalnych mieszkańców, jak i turystów.

Na wybranym terenie projektowym główną rolę pełni historyczny Młyn Górny. Po przeanalizowaniu obszaru podjęto decyzję do stworzenia nowej zabudowy nawiązującej do tradycji i historii tego miejsca z uwzględnieniem współczesności. Główne założenia bazowały na terenie zastanym i historii tego miejsca. Dawny układ młynów w Malborku, graniczący z terenem Kanału Juranda oraz bogata szata roślinna stały się podstawową inspiracją do wykreowania nowych funkcji. Nawiązaniem do tradycyjnej części tego obszaru jest stworzenie miejsc przedstawiających historię Malborka, gastronomii, a także manualnych przestrzeni tj.: sal rzemieślniczych czy kulturowych. Ważnym elementem przy projektowaniu innych obiektów było uwzględnienie rozwijającego się na tym terenie ogrodnictwa oraz bliskie położenie Kanału Juranda. Wiązało się to z relacją pomiędzy funkcją a środowiskiem. Te połączenia są widoczne zarówno w przeznaczeniu budynków, jak i w jej architekturze. Odnosząc się do środowiska podstawową wartością było otworzenie się na Młynówkę, a także stworzenie wzdłuż niej ciągu pieszego, który będzie łączył Malbork i jego historyczne części, zachowując istniejącą zieleń.

Główną ideą społeczną było połączenie przestrzeni kulturowej z edukacyjną i rekreacyjną. Zaprojektowanie różnorodnych funkcji zaspokajających potrzeby mieszkańców oraz odwiedzających miało na celu stworzenie przestrzeni, która przyciągnie społeczność w inne rejony miasta, niż tylko do najbardziej użytkowanego centrum. Ważnym elementem jest zaangażowanie uczestników do wykorzystywania tej przestrzeni, integracji ludzi oraz tworzenie wspólnoty.

8. OPIS ROZWIĄZAŃ PROJEKTOWYCH – URBANISTYKA I ARCHITEKTURA

8.1. Stan istniejący

Teren projektowy składa się z czterech działek. Na każdej z nich zlokalizowane są istniejące budynki. Na dwóch z nich znajdują się obiekty historyczne wpisane do rejestru zabytków tj.: nieużytkowany budynek Młyna Górnego oraz budynek gospodarczy pełniący funkcję baru gastronomicznego. Dodatkowo na pozostałych działkach zlokalizowane są budynki gospodarcze, garaże i szklarnie. Zakłada się rozbiórkę wszystkich obiektów oprócz budynków historycznych.

Dojazd na działki zapewniony jest od strony ul. Marii Konopnickiej. Na analizowanym terenie nie występują żadne układy komunikacyjne. Zapewniony jest jedynie utwardzony dojazd i kilka miejsc postojowych dla użytkowników historycznego budynku pełniącego funkcję baru gastronomicznego. Istnieje również dojazd do budynku Młyna Górnego, lecz jest on mocno zaniedbany i raczej nieużytkowany.

Ukształtowanie projektowanego obszaru jest zróżnicowane. Różnica wysokości między najwyższym a najniższym punktem wynosi około 4m. Najwyższa wartość na analizowanej działce znajduje się w okolicach budynków historycznych. Teren obniża się w kierunku Kanału Juranda oraz w kierunku północno-zachodnim.

Na terenie projektowanym występuje zagospodarowana i niezagospodarowana zieleń wysoka i niska. Dodatkowo wprowadza się nową szatę roślinną. W sąsiedztwie terenu znajduje się Kanał Juranda. Zlokalizowany jest wzdłuż zachodniej granicy terenu. Największe skupiska drzew znajdują się w pobliżu Kanału Juranda. Na obszarze projektowym oraz wzdłuż (ul. Konopnickiej) znajdują się również drzewa, które objęte są ochroną konserwatorską.

Działki są uzbrojone w sieci: energetyczną, wodociągową, gazową.

8.2. Projektowane zagospodarowanie terenu

Zaprojektowano nowy układ komunikacyjny przeprowadzony przez cały obszar projektowy. Główny ciąg pieszo-jezdny pełni też funkcję drogi pożarowej. Dodatkowo projektuje się nowy, dodatkowy zjazd na działkę od strony ul. Konopnickiej. Kolejne ciągi piesze poprowadzone są wzdłuż Kanału Juranda. Przy budynku Młyna Górnego oraz w dwóch dodatkowych miejscach założono przejścia na drugą stronę Młynówki, w celu połączenia ścieżek z planowanym w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego ciągiem pieszo-rowerowym.

Zakłada się rozbiórkę wszystkich obiektów na działce, oprócz budynków historycznych i wprowadzenie nowej zabudowy. W wyniku analiz i kompleksowych działań projektowych zakłada się scalenie działek w jedną. Projektowane budynki zachowują odpowiednie odległości od granic działki. Zakłada się budynki jedno-, dwu-, lub trzykondygnacyjne o maksymalnej wysokości 9 m. Dodatkowo, zakłada się poprawę elementów technicznych budynków historycznych. Co więcej, planuje się zachowanie strefy ochrony ekspozycji konserwatorskiej. W projektowanym założeniu podkreśla się budynek Młyna i stawia się jego ekspozycję na pierwszy miejscu.

Zakłada się pozostawienie istniejącego ukształtowania terenu z pojedynczymi wypłaszczeniami i niwelacjami terenu. Obiekty usytuowane są na różnych wysokościach n.p.m. ze względu na dostosowanie się do istniejących rzędnych.

Na terenie zakłada się naziemne parkingi oraz jeden podziemny. Podziemny znajduje się w środku założenia, w sąsiedztwie Młyna Górnego. Miejsca naziemne zlokalizowane są w dalszej części działki, w niezabudowanym obszarze. Projektowane parkingi spełniają odległości od granicy działki oraz budynków. Specjalne miejsca postojowe znajdują się przy budynkach do wynajmu czasowego dla odwiedzających gości. Na projektowanym obszarze znajdują się 4 miejsca na odpadki. Są to pomieszczenia wydzielone w niektórych projektowanych bryłach. Zakłada się wywóz odpadów w godzinach najmniejszego użytkowania kompleksu.

Zakłada się pozostawienie zieleni objętej ochroną konserwatorską. Większość zieleni wysokiej zostaje zachowana. Stan kanału Juranda zostanie przywrócony do lepszej prezentacji. Powierzchnia naziemna parkingu podziemnego zastosowana będzie jako teren zielony i wypoczynkowy. Obiekt szklarni również mieści elementy roślinne.

Projektuje się nowe sieci i instalacje zewnętrzne. Dostęp do sieci kanalizacyjnej, deszczowej, energetycznej, wodociągowej zostanie zapewniony. Wprowadzenie linii energetycznej podziemnej.

8.3. Bilans powierzchni projektowanego terenu

Powierzchnia projektowanego obszaru: 10 575,6 m²

Powierzchnia zabudowy projektowanego obszaru: 2 829,3 m²

(wliczając nieprojektowane budynki istniejące - 3 244,3 m²)

Procent powierzchni zabudowy: 26,8%

(wliczając nieprojektowane budynki istniejące – 30,7%)

Intensywność zabudowy: 0,46

(wliczając nieprojektowane budynki istniejące – 0,54)

Powierzchnia biologicznie czynna: 3675 m²

Procent powierzchni biologicznie czynnej: 34,9%

8.4. Układ przestrzenny

Kompozycja przestrzenna założenia składa się z kilku rodzajów brył bazujących na elementach tradycyjnych, współczesnych i środowiskowych. Nowo projektowane budynki są

obiektami niskimi. Wyjątkiem jest Młyn Górny (średniowysoki), który jest głównym punktem tego założenia. Jest to ceglany budynek historyczny, który jest wyznacznikiem dawnej architektury Malborka. Sąsiedni historyczny budynek gospodarczy również ma charakter tradycyjny. Ważnym elementem przy projektowaniu tego założenia było zachowanie widoku na budynek Młyna.

W związku z występowaniem dużej ilości zieleni wysokiej od strony Kanału Juranda główne osie widokowe na budynek historyczny założono od wnętrza działki i od ul. Konopnickiej. W tym wypadku, w celu niezastaniania obiektu, między Młynem Górnym a drogą publiczną zaprojektowany został garaż podziemny, który będąc zagłębiony w połowie pod poziomem terenu, tworzy na swojej powierzchni teren zielony. Obok niego zlokalizowany jest pawilon o dwóch kondygnacjach nadziemnych, o lekkiej, przeszklonej strukturze, który kadruje tym samym widok na budynek dawnego młyna. Bazując na elementach współczesnych i krajobrazowych w środkowej części działki powstał też drugi obiekt otwierający się widokiem na Kanał Juranda. Dodatkowo, tworzy towarzyszącą otwartą przestrzeń pod powierzchnią terenu. Mimo bliskiego sąsiedztwa historycznego Młyna, kształt brył jest bardzo prosty – mają płaskie dachy i małe kubatury. Łączą elementy tradycyjnej zabudowy z krajobrazową poprzez rozwiązania materiałowe, zastosowanie zieleni oraz wkomponowanie się w szatę roślinną wokół.

Przesuwając się dalej wzdłuż działki podjęto decyzję powrotu do historii. Wzdłuż Kanału Juranda zlokalizowane są budynki do wynajmu czasowego. Małe obiekty o dwuspadowym dachu dopasowują się do kształtowanej przez kanał wodny linię. Obok znajduje się budynek szklarni. Jest to najwyższy projektowany obiekt (mający około 9 m), którego dach również jest dwuspadowy.

Projektowane budynki dopasowują się do zastanego ukształtowania terenu. W najwyższym punkcie znajduje się Młyn Główny. Podkreśla to jego wartość w założeniu. Inne obiekty znajdują na coraz niższym poziomie. Dodatkowo, wysokość nowo projektowanych budynków nie przekracza wysokości budynku starego młyna. Projektowane założenie rozciąga się wzdłuż linii wody i ul. Konopnickiej. Jest to główna oś kompozycyjna, przez którą poprowadzony jest ciąg pieszo-jezdny. Kubatury zaprojektowane są również w taki sposób, aby ich wysokość malała wraz z oddalaniem się od Młyna Górnego. Budynki tworzą również relacje z obiektami zabudowy mieszkaniowej po drugiej stronie ul. Marii Konopnickiej.

8.5. Struktura zabudowy

Bud. A – Młyn Górny

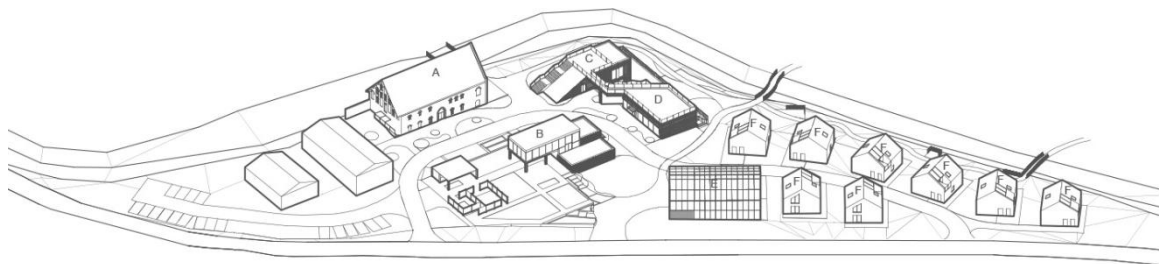
Bud. B – Budynek z parkingiem podziemnym, usytuowany pośrodku działki projektowanej

Bud. C – Budynek przy Kanale Juranda (położony bliżej Młyna Górnego, z zielonym stropodachem)

Bud. D – Drugi budynek przy Kanale Juranda, wchodzący w relację z budynkiem C

Bud. E – Budynek szklarni

Bud. F (1,2,3,4,5,6,7,8) – Budynki do wynajmu czasowego

IL. 23. Struktura zabudowy terenu (rys. własny)

8.6. Układ funkcjonalny

Funkcje w zaprojektowanym kompleksie skupiają się na kulturze, środowisku oraz na usługach. Każdy obiekt reprezentuje inne przeznaczenie, nawiązanie do historii i okolicy miejsca.

8.6.1. Bud. A - Budynek Młyna Górnego

Zakłada się adaptację budynku dawnego młyna na nową funkcję. Jest on obecnie nieużytkowany oraz zaniedbany. Na początku przewiduje się przeprowadzenie ekspertyzy technicznej i przedstawienie wytycznych.

Główne wejście do budynku zakłada się od zachodniej strony – od Kanału Juranda. Dodatkowo zakłada się 2 dodatkowe wejścia do budynku. W budynku znajduje się dźwig osobowy oraz jedna klatka schodowa.

Parter obiektu adaptuje się na przestrzeń wystawowo-muzealną, której temat dotyczyłby historii Malborka. Nie byłaby brana pod uwagę tylko średniowieczna część historii, lecz także czasy przesiedleń nowych mieszkańców na te tereny. Miałyby to na celu przywrócenie tradycji lokalnych, ale również tych „przyniesionych” ze sobą przez resztę społeczności. Co więcej, uaktywniłoby to organizowanie różnorodnych warsztatów i zajęć edukacyjnych w tej części miasta. Celem takich zabiegów byłoby wzmocnienie więzi u lokalnych mieszkańców oraz poznanie innych tradycji. Na parterze znajduje się także zaplecze pomagające w obsłudze tej przestrzeni. Wyższa kondygnacja przeznaczona jest na powierzchnie biurowe, które byłyby związane z tematyką miasta. Na półpiętrze znajdują się pomieszczenia techniczne.

8.6.2. Bud. B - Budynek z parkingiem podziemnym

Projektuje się budynek pawilonowy zlokalizowany w środkowej części działki wraz z sąsiadującym parkingiem podziemnym. Obiekt jest trzykondygnacyjny. W połączeniu z parkingiem budynki dopasowują się do ukształtowania terenu. Garaż podziemny zagłębiony jest w ziemi, dopasowując się z jednej strony do wysokości terenu, a z drugiej wystający na

wysokość 1,2 m. Powierzchnia parkingu przeznaczona jest na teren zielony i rekreacyjny. Znajdują się na nim wyznaczone, prywatne przestrzenie do odpoczynku.

Główne wejście do budynku pawilonowego znajduje się z poziomu terenu od strony zachodniej. Dodatkowo przewiduje się wejście z poziomu parkingu. Wjazd do parkingu podziemnego zlokalizowane jest w budynku od strony zachodniej. Obydwa obiekty zaopatrzone są w dźwig osobowy. Dojście do budynku dla osób niepełnosprawnych zapewnione jest z poziomu 1,2 m z powierzchni terenu.

Przeznaczeniem budynku pawilonowego jest funkcja informacyjna oraz wystawiennicza. Na najwyższej kondygnacji zostaje wydzielona strefa „pop-up”. Jest to miejsce wielofunkcyjne w zależności od potrzeb. Mogą odbywać się w tym miejscu wystawy artystów, sklepy z wyrobami własnymi, promocje firm młodych dorosłych. Wydzielona dodatkowa strefa znajduje się również na zewnątrz obiektu w celu organizowanie wystaw i gier miejskich. Na poziomie parkingu podziemnego znajduje się pomieszczenie na odpadki stałe.

Budynek jest bryłą przeszkloną, prostą, nawiązującą do współczesnych rozwiązań. Do historycznego obszaru nawiązuje poprzez wykorzystanie na niektórych elewacjach konstrukcji z kształtek ceramicznych.

8.6.3. Bud. C i D - Dwa budynki przy Kanale Juranda

Projektuje się dwie bryły o różnych funkcjach, które połączone ze sobą kładką na poziomie dachu. Głównym założeniem tych obiektów jest stworzenie przestrzeni publicznych na różnych poziomach w celu otwarcia się na wodę. Projektuje się schody schodzące pod poziom terenu, a także parę schodów na dach obiektów. Połączone są one z wytworzeniem dodatkowych stref do odpoczynku i rekreacji. Na poziomie dachów zapewnia się taras widokowy na Kanał Juranda i całe założenie projektowe.

Główne wejścia do budynku projektuje się od strony działki. Dodatkowe wejścia zlokalizowane są od Kanału Juranda i z poziomu kondygnacji podziemnej. Każdy z obiektów zaopatrzone jest w dźwig osobowy i jedną klatkę schodową.

Budynek położony bliżej Młyna Górnego przeznaczony jest na funkcję warsztatową, a konkretniej sal rzemieślniczych. Przestrzeń do pracy znajduje się w kondygnacji podziemnej. Parter przeznaczony jest na wystawę wykonanych poziom niżej prac i przedmiotów oraz sprzedaż niektórych z nich. Zapewniona jest możliwość wyjścia z tą strefą na zewnątrz. Wejście na dach tego obiektu zapewniony jest od strony młyna schodami zewnętrznymi. Obok nich zaprojektowany jest stropodach zielony.

Drugi projektowany budynek nastawiony jest na funkcję edukacyjną i badawczą. Poziom parteru pełni funkcję reprezentacyjną i informacyjną. Wszystkie sale edukacyjne znajdują się na poziomie niższym. Budynek dzieli się na kondygnacji parteru na dwie bryły. Jedna z nich to schody terenowe z widokiem na Kanał Juranda. Tym samym zapewnione jest połączeniu obszaru nadwodnego ze środkiem założenia.

Obydwa budynki poprzez wykorzystanie dużej ilości szklenia sprawiają wrażenie otwartości zarówno na teren Młyna, jak i Kanał Juranda. Dodatkowo wykorzystano w elewacji

poziome elementy drewniane nawiązujące do poziomych ułożeń cegieł. Obracają się wraz ze zbliżaniem się do poziomu terenu. Wykorzystany naturalny materiał elewacyjny ma nawiązać także do funkcji tych obiektów, jakim są sale rzemieślnicze i badawcze.

8.6.4. Bud. E - Szklarnia

Budynek szklarni znajduje się na terenie projektowym przy ul. Konopnickiej. Ma to związek z wcześniejszym układem elementów sektora ogrodnictwa na tym obszarze. Budynek jest jednokondygnacyjny o dachu dwuspadowym. Wejście do niego znajduje się od strony wejścia na działkę.

Zakłada się umowny podział przestrzeni na dwie funkcje. Jedną z nich jest strefa zieleni, gdzie będą rosły rośliny lokalne oraz inne gatunki. Jest to związane z ważną rolą zieleni jaka była w tym miejscu przed zmianą układu funkcjonalnego. Drugą funkcją jest małe targowisko, w którym główny nacisk będzie kładziony na ekologię i zdrowe produkty.

8.6.5. Bud. F - Budynki na czasowy wynajem

Projektuje się 8 budynków na czasowy wynajem wzdłuż północno-zachodniej i północno-wschodniej granicy działki. Każdy z obiektów zawiera 2 mieszkania dla gości. Jedno z nich to parterowe dwupokojowe, drugie dwukondygnacyjne trzypokojowe. Większość mieszkań ma zapewnione miejsce postojowe przy swoim budynku. Budynki mają charakter nawiązujący do tradycyjnej zabudowy – wykorzystanym materiałem elewacyjnym jest cegła.

Budynek zlokalizowany przy granicy północnej przeznaczony jest dla pracownika opiekującego się całym założeniem – zarówno strefą zewnętrzną, jak i budynkiem szklarni. W obiekcie tym przeznaczona jest także przestrzeń na odpadki.

8.6.6. Pozostałe budynki na terenie projektowym

Na terenie projektowym znajdują się jeszcze dwa budynki, które nie zostały objęte rozwiązaniem szczegółowym. Jeden z nich to historyczny budynek gospodarczy wpisany do rejestru zabytków. Pełni on funkcję baru gastronomicznego. Zachowuje się istniejące przeznaczenie obiektu i planuje się wytworzenie relacji z nowo projektowanym budynkiem obok. Projektowany budynek zakłada się jako miejsce gastronomiczne (restauracje) wraz z przestrzenią na prowadzenie warsztatów kulinarnych. Proponowane rozwiązanie ma stworzyć strefę gastronomiczną i relaksacyjną.

8.7. Zestawienie pomieszczeń

Tab. 2. Zestawienie pomieszczeń bud. A – Młyn Górny

Wykaz pomieszczeń parteru		
Nr pom.	Nazwa pom.	(m2)
A.0.1	Szatnia	7,97
A.0.2	Recepcja	7,73
A.0.3	Strefa wejściowa	21,07
A.0.4	Strefa wystawowa	147,83
A.0.5	WC męskie	6,39

A.0.6	Pom. porządkowe	3,9
A.0.7	WC damskie	6,43
A.K.1	Klatka schodowa	20,08
Wykaz pomieszczeń kondygnacji 1		
A.1.1	WC damskie	6,78
A.1.2	Szatnia	3,9
A.1.3	WC damskie	6,88
A.1.4	Przestrzeń biurowa	38,45
A.1.5	Sala konferencyjna	11
A.1.6	Komunikacja	32,4
A.1.7	Przestrzeń biurowa	32,68
A.1.8	Pom. Socjalne	19,37
A.1.9	Pom. Techniczne	8,71
A.1.10	Przestrzeń biurowa	46,34
A.K.1	Klatka schodowa	19,5
	Razem	447,41

Tab. 3. Zestawienie pomieszczeń bud. B

Wykaz pomieszczeń kondygnacji -1		
Nr pom.	Nazwa pom.	(m2)
B.-1.1	Parking	748,87
B.-1.2	Pom. na odpadki	19,18
B.-1.3	Pom. techniczne	59,9
B.-1.4	Pom. techniczne	19,25
Wykaz pomieszczeń parteru		
B.0.1	Hol	47,25
B.0.2	WC	3,75
B.0.3	Pom. Socjalne	9,79
B.0.4	Recepcja	9,71
Wykaz pomieszczeń kondygnacji 1		
B.1.1	Przestrzeń pop-up; sklep/wystawa	58,23
	Razem	975,93

Tab. 4. Zestawienie pomieszczeń bud. C

Wykaz pomieszczeń kondygnacji -1		
Nr pom.	Nazwa pom.	(m2)
C.-1.1	Hol	45,8
C.-1.2	Przestrzeń rzemieślnicza	23,99
C.-1.3	Komunikacja	10,4
C.-1.4	WC damskie + niep.	6,3
C.-1.5	WC męskie	4,59
C.-1.6	WC	4,59
C.-1.7	Szatnia	5,31
C.-1.8	Sala rzemieślnicza	39,22
Wykaz pomieszczeń parteru		
C.0.1	Przestrzeń wystawowa/handlowa	39,61
C.0.2	WC	3,55
C.0.3	Pom. Socjalne	6,42
C.0.4	Recepcja	6,39
C.0.5	Strefa wejściowa	39,03
C.0.6	Pom. Techniczne	16,09
	Razem	251,29

Tab. 5. Zestawienie pomieszczeń bud. D

Wykaz pomieszczeń kondygnacji -1		
Nr pom.	Nazwa pom.	(m2)
D.-1.1	Hol	49,97
D.-1.2	WC męskie	15,55
D.-1.3	WC niepełnospr.	4,19
D.-1.4	WC damskie	9,11
D.-1.5	Komunikacja	7,66
D.-1.6	Hol	6,17
D.-1.7	Sala badawcza	32,68
D.-1.8	Sala badawcza	31,9
D.K.1	Klatka schodowa	18,03
Wykaz pomieszczeń parteru		
D.0.1	Foyer	41,14
D.0.2	Recepcja	6,33
D.0.3	Komunikacja	14,06
D.0.4	WC niepełnospr.	5,3
D.0.5	Pom. Socjalne	16,75
D.0.6	WC	2,94
D.0.8	Pom. na odpadki	10,67
D.K.1	Klatka schodowa	18,03
	Razem	290,48

Tab. 6. Zestawienie pomieszczeń bud. E

Wykaz pomieszczeń parteru		
Nr pom.	Nazwa pom.	(m2)
E.0.1	1 stanowisko targowe	10,2
E.0.2	2 stanowisko targowe	9,96
E.0.3	3 stanowisko targowe	10,06
E.0.4	4 stanowisko targowe	10,38
E.0.5	Przestrzeń targowa	39,06
E.0.6	Szklarnia, obszary zielone	116,16
E.0.7	Pom. na opdadki	9,65
E.0.8	Magazyn	9,29
E.0.9	WC damskie + niep.	6,77
E.0.10	WC męskie	8,03
E.0.11	Pom. Porządkowe	5,41
	Razem	234,97

Tab. 7. Zestawienie pomieszczeń bud. F (1,2,3,4,5,6,7,8)

Wykaz pomieszczeń		
Nr	Nazwa	(m2)
F.1	Mieszkanie nr 1	34,8
F.2	Mieszkanie nr 2	70
	Razem	104,8

Całość

Razem	3038,48
-------	---------

8.8. Zagadnienia ekologiczne i środowiskowe

Aspekt środowiska jest bardzo istotnym punktem w projektowanym założeniu. Analizowany obszar znajduje się w takiej części miasta, że mimo obecnej w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, to dzięki Kanałowi Juranda i szaty roślinnej można poczuć inny charakter otoczenia. Głównym motywem przy projektowaniu była próba zachowania jak największej ilości zieleni wysokiej i niskiej oraz utworzenia relacji z wodą. Co więcej, część z tych drzew była wpisana na listę ochrony konserwatorskiej. W takim wypadku, nowo powstałe budynki są zlokalizowane w takich miejscach, by nie naruszać szaty roślinnej.

Kolejnym aspektem jest projektowana zieleń. Aby odzyskać w jakiś sposób zabudowane tereny, stworzone zostały na ich powierzchni tereny zielone. Przykładem takich zabiegów jest obiekt parkingu podziemnego oraz jeden z budynków przy Kanale Juranda. Dodatkowo, zabierając przestrzeń wcześniej działającemu na tym terenie ogrodnictwu, stworzona została szklarnia, aby nawiązać do wcześniejszego użytkowania obszaru oraz działania dla środowiska. Tematem głównym tego przedsięwzięcia byłaby zdrowa żywność oraz rozwiązania proekologiczne. W założeniu propaguje się brak użycia nawozów sztucznych i ograniczenie wykorzystywania plastiku. Na planowanym targowisku sprzedawana byłaby nie tylko żywność ekologiczna, lecz również produkty na wagę bez plastikowych opakowań. Dodatkowo, w projektowanym kompleksie przeznaczona jest przestrzeń na organizowanie warsztatów dotyczących świadomości ekologicznej i rozwiązań prośrodowiskowych.

Zakłada się również wykorzystanie wody deszczowej do nawadniania projektowanej oraz istniejącej roślinności. Przy rozwijaniu kompleksu można wspomnieć także o zastosowaniu urządzeń do wytwarzania energii odnawialnej.

W założeniu elewacje budynków wykonane będą w większości z materiałów tradycyjnych. W większości obiektów zastosowane będzie cegła, ceramika bądź drewno. Płytki ceramiczne zastosowane w budynku pawilonu będą pochodziły z recyklingu.

8.9. Dostępność obiektów dla osób niepełnosprawnych

Dostęp do wnętrza budynków dla osób niepełnosprawnych zapewniony jest przez wejścia z poziomu terenu. Korzystanie z wyższych i niższych kondygnacji jest zagwarantowane przy użyciu dźwiga osobowego. Budynki posiadające węzeł sanitarny zawierają toaletę dla niepełnosprawnych.

8.10. Rozwiązania techniczne projektu

8.10.1. Parametry techniczne

Budynek A

Powierzchnia zabudowy: 338,77 m²

Powierzchnia całkowita: 712,33 m²

Wysokość: 14,5 m – budynek średniowysoki

Ilość kondygnacji: 2

Bud. B

Powierzchnia zabudowy: 1085,0 m²

Powierzchnia całkowita: 1220,2 m²

Wysokość: 7,7 m – budynek niski

Ilość kondygnacji: 3

Bud. C

Powierzchnia zabudowy: 205,82 m²

Powierzchnia całkowita: 539,64 m²

Wysokość: 8,25

Ilość kondygnacji: 2

Bud. D

Powierzchnia zabudowy: 238,61 m²

Powierzchnia całkowita: 675,83 m²

Wysokość: 8,25

Ilość kondygnacji: 2

Bud. E

Powierzchnia zabudowy: 313,1 m²

Powierzchnia całkowita: 313,1 m²

Wysokość: 9,1 m

Ilość kondygnacji: 1

Bud. F

Powierzchnia zabudowy: 81 m²

Powierzchnia całkowita: 148 m²

Wysokość: 7,2

Ilość kondygnacji: 2

8.10.2. Konstrukcja projektowanych budynków

Kompleks budynków został zaprojektowany w różnych systemach konstrukcyjnych. Konstrukcję w obiektach w większości zapewnia układ ścianowy bądź ścianowo-szkieletowy. Główną technologią wykonania jest technologia żelbetowa. Zakłada się ściany o grubości 24 cm oraz słupy o wymiarach 30x30cm oraz w parkingu podziemnym – 35x100 cm. Projektują się również w niektórych budynkach elementy murowane. Stropy zaprojektowane są jako monolityczne – grubość w zależności od obiektu mieści się w przedziale 20-25 cm. Szklarnia bazuje na nośnych elementach drewnianych – słupach i wiązarach. Zastosowano materiał w postaci drewna klejonego.

W przypadku budynku zaadaptowanego – Młyna Górnego, zakłada się wykorzystanie istniejącego układu konstrukcyjnego wraz z dodatkowymi umocnieniami. Najpierw jednak zaleca się wykonanie ekspertyzy technicznej i przedstawieniu wytycznych.

Sposób posadowienia wszystkich projektowanych obiektów określa się jako bezpośrednie. Fundamenty są położone poniżej strefy przemarzania gruntu. Zastosowano w zależności od budynku i rodzaju kondygnacji płyty i ławy fundamentowe. Dodatkowo projektuje się mur oporowy od strony Kanału Juranda.

Zakłada się zaopatrzenie budynku w instalację ciepłej i zimnej wody, instalację sanitarną, kanalizację deszczową, instalację elektroenergetyczną oraz w wentylację.

8.10.3. Elewacje - materiały

Koncepcja elewacji bazuje na połączeniu fasad szklanych, materiałów tradycyjnych i prostych wykończeniach ścian zewnętrznych. Istniejące ściany ceglane w historycznych budynkach po konsultacji z Konserwatorem Zabytków pozostają zachowane. Za materiały wykończeniowe przyjmuje się ceramikę, drewno, beton i częściowo stal.

8.11. Warunki ochrony przeciwpożarowej

Projektowane budynki nie przekraczają 12 m wysokości oraz 4 kondygnacji. W tym wypadku uznawane są za obiekty niskie. Wyjątkiem jest budynek Młyna Górnego o wysokości 14 m – budynek średniowysoki. Projektowane obiekty zaliczają się do kategorii ZLI, ZLIII, ZLIV. Parking podziemny przyjmuje się jako PM. Odległości do istniejącej sąsiedniej zabudowy są zachowane. Do najbliższego obiektu dystans wynosi 12 m. W budynkach projektowanych nie występują pomieszczenia ani strefy zagrożone wybuchem.

Długość dróg ewakuacyjnej jest spełniona dla parametrów określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Przyjmuje się wyprowadzenie uczestników ze stref pożarowych na zewnątrz budynku poprzez system komunikacji poziomej lub pionowej.

Dojazd dla służb ratunkowych odbywa się za pomocą drogi pożarowej poprowadzonej pośrodku założenia przez całą działkę projektową. Wjazd na działkę zapewniony jest od strony ul. Konopnickiej. Spełnione są warunki odnośnie szerokości drogi pożarowej oraz nachylenia

podłużnego. Zapewniony jest także dostęp do istniejących hydrantów zewnętrznych oraz projektowanych zewnętrznych i wewnętrznych.

9. PODSUMOWANIE

Podjęte działania projektowe miały na celu próbę odpowiedzi na pytania dotyczące trudnego dziedzictwa kulturowego oraz jego relacji z innymi częściami miasta. Ważnymi aspektami branymi pod uwagę przy analizach tego tematu była tożsamość miejsca, tworzenie przestrzeni publicznych, zachowanie tradycji i kultury.

Przykładem tego problemu projektowego był Młyn Górny w Malborku, który ostatecznie został zaadaptowany na centrum kultury i ekologii. Ponadto, wniknięto w strukturę miasta i wykreowano połączenia między częściami miasta w postaci planowanych ciągów pieszych, ścieżek rowerowych i edukacyjnych.

Założenie Młyna Górnego nadaje nowe znaczenie temu miejscu oraz dzielnicy. Stworzona została możliwość eksplorowania różnych części miasta, nie tylko centrum. Zaprojektowane budynki i przestrzenie stwarzają możliwość rekreacji, edukacji oraz aktywnego użytkowania, tworząc tym samym nowy atraktor kultury i ekologii w mieście.

10. BIBLIOGRAFIA

Opracowania:

Książki

1. Bierwiazzonek K., Dymnicka M., Kajdanek K., Nawrocki T. (2017), *Miasto, Przestrzeń, Tożsamość. Studium trzech miast: Gdańsk, Gliwice, Wrocław*; Warszawa, Wydawnictwo Naukowe Scholar, ISBN 978-83-7383-891-8
2. Długokęcki W., Kuczyński J., Pospieszna B. (2004), *Młyny w Malborku i okolicy od XIII do XIX wieku*, Muzeum Zamkowe w Malborku, WDP Bernardium w Pelplinie, ISBN 83-86206-70-5
3. Gierszewski S. (red), (1991), *Rocznik Elbląski Tom XII 1991*, Elbląg, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Oddział w Poznaniu, ISBN 83-01-10178-4
4. Kozioł A., Trelka M., Florjanowicz P. (2013), *Społeczno-gospodarcze oddziaływania dziedzictwa kulturowego. Raport z badań społecznych*; Rzeszów, Geokart, ISBN 978-83-63260-18-7
5. Mierzwiński M. (2016), *Wyzwania turystyki kulturowej w Malborku*, Malbork, Muzeum Zamkowe w Malborku, ISBN 978-83-60518-83-0
6. Pawłowska K., Swaryczewska M. (2002), *Ochrona dziedzictwa kulturowego. Zarządzanie i partycypacja społeczna*; Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, ISBN 83-233-1590-6
7. Poczobut J. (red), (2009), *Specyfika odnowy małych i średnich miast w Polsce*, Kraków, Technet, ISBN 978-83-923860-1-8
8. Von Rohrscheidt A. M. (2018), *Historia w turystyce kulturowej*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, ISBN 978-83-01-20013-8
9. Zmyślony P., *Funkcja turystyczna w procesie internacjonalizacji miast*, Kraków, Wydawnictwo „PROKSENA”

Artykuły i dokumenty:

1. Boryczka E. M., Zasina J., *Dziedzictwo kulturowe i tożsamość miejsca*, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, [online: luty 2020]
https://www.researchgate.net/publication/301695764_Dziedzictwo_kulturowe_i_tozsamosc_miasta
2. Boryczka E. M., Sokołowicz M. E., (2011), *Tożsamość i wizerunek dużego miasta wobec międzynarodowej mobilności osób dobrze wykształconych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej”, nr 24, Architektura i Urbanistyka Poznańskiej
3. Czasopismo *Spotkanie z zabytkami*, nr 3/1987, s. 35-27
4. Domino J., *Kanał Juranda w Malborku*, [online: luty 2020]
http://www.marienburg.pl/publikacje/kanal_juranda.pdf
5. Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 r., Artykuł 2

6. Nowiny Malborskie nr 34, Młynówka, czyli Kanał Juranda – Dawny młyny krzyżackie
7. Szulczewski W., *Młynówka Malborska i jej średniowieczne młyny*

Pozycje internetowe:

1. Słownik Języka Polskiego PWN; <https://sjp.pwn.pl/sjp/dziedzictwo;2455643>; [online: luty 2020];
2. Narodowy Instytut Dziedzictwa, Rejestr Zabytków; https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/; [online: luty 2020];
3. Historia miasta Malborka, <https://malbork7.pl/pl/historia-miasta.html>, [online: luty 2020]
4. <http://www.zamek.malbork.com.pl/index.php?treeid=1>; [online: luty 2020]
5. <http://visitmalbork.pl/Zabytki/28-0.html>, [online: luty 2020]
6. <http://visitmalbork.pl/363,SZLAK-POLSKICH-ZAMKOW-GOTYCKICH.html>, [online: luty 2020]
7. <http://mlyn.zamek.malbork.pl/malborskie.html>, [online: luty 2020]
8. BIP Malbork, Uchwała nr IX/80/2015 Rady Miasta Malbork z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w południowej części m. Malbork, przy kanale Ulgi, [online: luty 2020], <http://www.bip.malbork.pl/m,309,obowiazujace-plany-miejscowe.html>
9. BIP Malbork, Uchwała nr 122/XXIII/96 Rady Miasta Malbork z dnia 28 marca 1996 roku w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Malbork (z późniejszymi zmianami), [online: luty 2020], <http://www.bip.malbork.pl/m,311,studium-uwarunkowan.html>
10. Biuro Projektowe WWAA, : <http://wwaa.pl/projects/cultural-centre-sdk-warsaw/>, [online: luty 2020]

SPIS ILUSTRACJI

1. Widok na amfiteatr w Puli, (źródło: <https://www.fly4free.pl/chorwacja-nadmiar-turystow/>), [online: luty 2020]
2. Zdjęcie z festiwalu fotograficznego odbywającego się w mieście, (źródło: https://m.yves-rocher.pl/wycieczka_do_la_gacilly), [online: luty 2020]
3. Zdjęcie ulicy artystów, (źródło: <https://www.silver-travellers.com/a-river-cruise-through-brittany/>), [online: luty 2020]
4. Widok na Służewski Park Kultury, (źródło: <http://wwaa.pl/projects/cultural-centre-sdk-warsaw/>), [online: luty 2020]
5. Przenikanie zieleni z architekturą Domu Kultury, (źródło: https://archirama.muratorplus.pl/architektura/sluzewski-dom-kultury-projektu-wwaa-i-137kiloniesamowity-projekt-laczacy-atmosfera-miasta,-67_2780.html), [online: luty 2020]
6. Widok na Stare miasto, 1941 r., (źródło: <https://fotopolska.eu>), [online: luty 2020]

7. Widok na osiedle XX-lecia, (źródło: <https://fotopolska.eu>), [online: luty 2020]
8. Zamek Krzyżacki w Malborku, (źródło: <http://visitmalbork.pl/262,Malbork-najwiekszy-zamek-gotycki-na-swiecie.html>), [online: luty 2020]
9. Budynek ratusza w Malborku, (źródło: [https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:SM_Malbork_ratusz_\(1\)_ID_636787.jpg](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:SM_Malbork_ratusz_(1)_ID_636787.jpg)), [online: luty 2020]
10. Szkoła Łacińska w Malborku, (źródło: <http://visitmalbork.pl/374,SZKOLA-LACINSKA.html>), [online: luty 2020]
11. Widok na Bramę Garncarską, (źródło: <http://visitmalbork.pl/205,BRAMA-GARNCARSKA.html>), [online: luty 2020]
12. Brama Mariacka, (źródło: <http://visitmalbork.pl/204,BRAMA-MARIACKA.html>), [online: luty 2020]
13. Szpital Jerozolimski, (źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/gallery/photo,482861.html>), [online: luty 2020]
14. Widok na Młyn Górny od strony ul. Konopnickiej, (źródło: <http://www.marienburg.pl/viewtopic.php?t=14>), [online: luty 2020]
15. Analiza lokalizacji obiektów zabytkowych w strukturze Malborka (rys. własny)
16. Lokalizacja młynów na planie miasta z 1925r.; 1) Młyn Piekarski, 2) Folusz, 3) Młyn Średni, 4) Młyn Garbarski, 5) Młyn Mały; (rys. własny na podstawie mapy: <http://igrek.amzp.pl/11770736>)
17. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu położonego w południowej części miasta Malborka, przy kanale Ulgi, [online: luty 2020]
18. Analiza komunikacji (rys. własny)
19. Analiza powiązań między Młynem Górnym a innymi obiektami historycznymi (rys. własny)
20. Analiza terenów zielonych (rys. własny)
21. Analiza otoczenia Młyna Górnego w Malborku (rys. własny)
22. Czas powstania obiektów w najbliższej okolicy Młyna Górnego (rys. własny)
23. Struktura zabudowy terenu (rys. własny)

SPIS TABEL

1. Wielkość ruchu turystycznego Muzeum Zamkowego w Malborku w latach 1994-2014 z podziałem na turystów krajowych i zagranicznych; (źródło: Hochleitner J. (red), (2016), *Wyzwania turystyki kulturowej w Malborku*, Malbork, Muzeum Zamkowe w Malborku, s. 28)
2. Zestawienie pomieszczeń bud. A – Młyn Górny
3. Zestawienie pomieszczeń bud. B
4. Zestawienie pomieszczeń bud. C
5. Zestawienie pomieszczeń bud. D
6. Zestawienie pomieszczeń bud. E
7. Zestawienie pomieszczeń bud. F (1,2,3,4,5,6,7,8)

ZABYTKI WYSOKIEJ RANGI JAKO TRUDNE DZIEDZICTWO KULTUROWE
W MIASTACH MAŁYCH I ŚREDNIEJ WIELKOŚCI

Adaptacja założenia Młyna Górnego w Malborku na strefę kultury i ekologii

PROBLEMATYKA

Tematem opracowania jest analiza problemu wpływu dziedzictwa kulturowego wysokiej rangi na funkcjonowanie i rozwój społeczno-kulturowy oraz gospodarczy miast małych i średniej wielkości. Podjętym zagadnieniem zostały przedstawione na przykładzie miasta Malbork.

Zakres pracy porusza zagadnienie oddziaływania dziedzictwa o dużym znaczeniu historycznym na inne obiekty zabytkowe występujące w mieście. Bazą do przeprowadzonych analiz była historia miasta, struktura przestrzenna miejscowości oraz pojęcie poczucia tożsamości miejsca.

Dziedzictwo kulturowe jest bardzo ważnym elementem kształtującym miasto. Występowanie zabytków wysokiej rangi w miastach małych lub średniej wielkości niesie ze sobą wiele zalet, jak i wad. Tworzone w ten sposób turystyczne miejscowości napotyka na drodze problemy społeczno-kulturowe oraz gospodarcze. Dziedzictwo o dużym znaczeniu historycznym może spowodować zmniejszenie wagi pozostałych zabytkowych obiektów, a co więcej - zanik tożsamości miejsca w odczuciu lokalnej społeczności.

Miasto Malbork, oprócz znanego Zamku Krzyżackiego, posiada wiele innych obiektów historycznych. Skupienie się na jednym zabytku spowodowało kulturowy i społeczny regres obszarów poza wykreowanym centrum. Miało to ogromny wpływ na pozostawione w tych rejonach dziedzictwo. Niektóre obiekty mimo zyskania nowych funkcji nie stanowią miejsca często odwiedzanego przez turystów. Inne zabytki pozostają wciąż zaniedbane. Skutkuje to brakiem powiązań nowych dzielnic miasta ze starymi, a także niedostatkami miejsc kulturowych odznaczających się dużym stopniem tożsamości dla mieszkańców miejscowości.

Młyn Górný zlokalizowany jest przy ulicy Konopnickiej oraz w pobliżu Kanalu Juranda w dzielnicy Południe. Ciek wodny ma bardzo bogatą historię związaną z młynarstwem w Malborku oraz z funkcjonowaniem miasta. Młyn jest obiektem o dużej wartości historycznej. Od 1956 roku widnieje w rejestrze zabytków. Mimo tego budynek znajdował się w zaniedbanym stanie. Jest to teren, który ewidentnie ma potencjał do wykreowania atrakcyjnych przestrzeni dla lokalnych mieszkańców i użytkowników tymczasowych.

IDEA

Główną ideę założenia projektowego można przedstawić w kilku aspektach: historycznym, społecznym i środowiskowym. Podstawą projektu była próba wytworzenia połączeń między tkankami zabytkowymi w mieście Malbork oraz kreacja miejsca spełniająca oczekiwania lokalnych mieszkańców, jak i turystów.

Na wybranym terenie projektowym główną rolę pełni historyczny Młyn Górný. Po przeanalizowaniu obszaru podjęto decyzję do stworzenia nowej zabudowy nawiązującej do tradycji i historii tego miejsca z uwzględnieniem współczesności. Główne założenia bazowały na terenie zastarym i historii tego miejsca. Dawny układ młynów w Malborku, graniczący z terenem Kanalu Juranda oraz bogata szata roślinna stały się podstawową inspiracją do wykreowania nowych funkcji. Nawiązaniem do tradycyjnej części tego obszaru stało się stworzenie miejsc zawierających historię Malborka, gastronomię, a także manualne przestrzenie tj.: sale rzemieślnicze czy kulturowe. Ważnym elementem przy projektowaniu innych obiektów było uwzględnienie rozwijającego się na tym terenie ogrodnictwa oraz bliskie położenie Kanalu Juranda. Włączyło się to z relacją pomiędzy funkcją a środowiskiem. Te połączenia są widoczne zarówno w przeznaczeniu budynków, jak i w ich architekturze. Odnosząc się do środowiska podstawową wartością było utworzenie się na Młynówkę, a także stworzenie wzdłuż niej ciągu pieszego, który będzie łączył Malbork i jego historyczne części, zachowując istniejącą zieleni.

Główną ideą społeczną było połączenie przestrzeni kulturowej z edukacyjną i rekreacyjną. Zaprojektowanie różnorodnych funkcji zaspokajających potrzeby mieszkańców oraz odwiedzających miało na celu stworzenie przestrzeni, która przyciągnie społeczność w inne rejony miasta, niż tylko do najbardziej użytkowanego centrum. Ważnym elementem jest zaangażowanie uczestników do wykorzystywania tej przestrzeni, integracji ludzi oraz tworzenie wspólnoty.

Założenie Młyna Górnego nadaje nowe znaczenie temu miejscu oraz dzielnicy. Stworzona została możliwość eksplorowania różnych części miasta, nie tylko centrum. Zaprojektowane budynki i przestrzenie stwarzają możliwość rekreacji, edukacji oraz aktywnego użytkowania, tworząc tym samym nowy atraktor kultury i ekologii w mieście.

ZDJEĆCIA MŁYNA GÓRNEGO Z 1986 ROKU
https://fotopolska.eu/312276.obiekt.html?map_z=1361-1322373-foto, [online: wrzesień 2020]

ANALIZA - CZAS POWSTANIA OBIEKTÓW W NAJBLIŻSZEJ OKOLICY

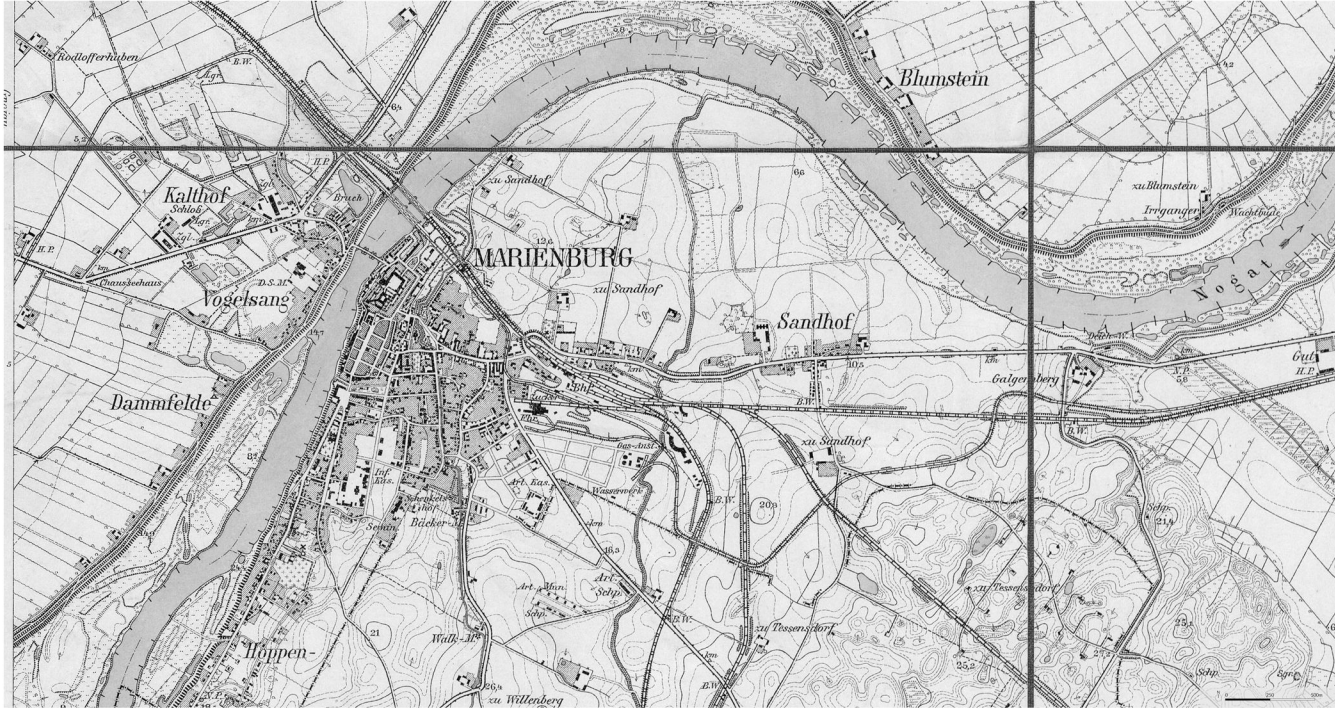

ANALIZA ZABUDOWY - FUNKCJE

ZDJEĆCIA WŁASNE ISTNIĄCEGO TERENU PROJEKTOWEGO

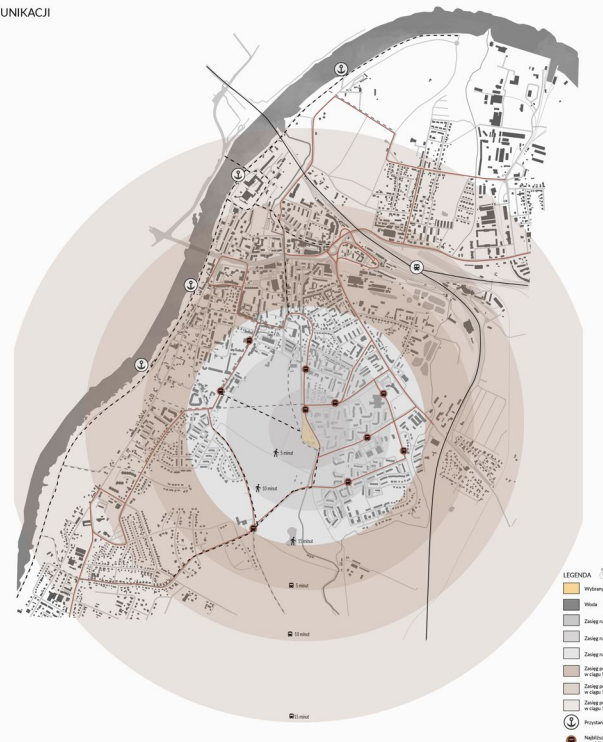
MAPA MIASTA MALBORK - ROK 1925
http://figrek.amzp.pl/13001, [online: wrzesień 2020]

ANALIZA - MAPA MENTALNA

ANALIZY

ANALIZA KOMUNIKACJI

ANALIZA ZABYTKÓW ORAZ MIEJSC WYDARZEN KULTURALNYCH

ANALIZA POŁĄCZEŃ URBANISTYCZNYCH

ANALIZA ZIELENI

IDEA PROJEKTU

HISTORIA

ŚRODOWISKO

SPOŁECZEŃSTWO

GLÓWNE WYTYCZNE PROJEKTU

ZAMEK KRZYŻACKI

Najbardziej znany zabytek z miasta Malbork. Wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

LOKALIZACJA DAWNEGO MŁYNA ZAMKOWEGO (DOLNEGO)

Obiekt młyna nie zachował się do dzisiejszych czasów - pozostałością po nim jest stopień wodny. Zlokalizowany najbliżej zamku ze wszystkich młynów. Powstał w XV w.

LOKALIZACJA DAWNEGO MŁYNA GARBARSKIEGO (MNIJSZEGO)

Obiekt młyna nie zachował się do dzisiejszych czasów - pozostały tylko elementy fundamentów. Powstał na przełomie XIV/XV w. Przeznaczeniem młyna było rozdrabnianie kory drzewnej do wyprawiania skór. Potem zmienił funkcję na przemiał ziarna.

LOKALIZACJA DAWNEGO MŁYNA ŚRĘDNIEGO

Obiekt młyna nie zachował się do dzisiejszych czasów. Zlokalizowany był w zatamaniu Kanału Juranda przy ul. Kanonickiej.

MŁYN GÓRNY

Powstał na przełomie XIV/XV wieku. Został wpisany do rejestru zabytków w 1954 r. Charakterystyczną cechą obiektu jest rozmiar cegieł i ich wętek - właściwy dla obiektów gotyckich z XV w.

LOKALIZACJA MŁYNA GÓRNEGO
NA MAPIE MIASTA MALBORK
SZLAK DAWNYCH MŁYNÓW

LEGENDA

- Granica opracowania
- Projektowane budynki
- Budynki wpisane do rejestru zabytków
- △ Widoki/ wejścia na projektowany teren
- Widoki do parkingu podziemnego
- ▲ Główne wejście do budynku; pozostałe wejścia
- Bieżnia kondygnacji
- Granica kondygnacji podziemnej
- Granica elementów nadziemnych
- Projektowane rampy
- Projektowany ciąg pieszy
- Woda
- Zieleni
- Zieleni ogólnokształtowa
- Nawierzchnia utwardzona
- Nawierzchnia utwardzona
- Nawierzchnia utwardzona
- Wytyczenie miejsca postojowego
- Zieleni wysoka

PLAN ZAGOSPODAROWANIA TERENU
SKALA 1:500

STREFA GASTRONOMICZNA - restauracja

W projektowanym budynku przewiduje się restaurację oraz miejsce na warsztaty gastronomiczne. Obok obiektu znajduje się historyczny budynek gospodarczy, w którym znajduje się bar gastronomiczny. Relacja między nimi może utworzyć większą strefę gastronomiczną.

STREFA GASTRONOMICZNA - bar

Zachowany historyczny budynek gospodarczy wpisany do rejestru zabytków. Aktualnie obiekt pełni funkcję baru gastronomicznego. Zakłada się zachowanie funkcji i stworzenie relacji z nowo projektowanym budynkiem obok.

MLYN GÓRNY

Zakłada się zachowanie budynku i adaptację na nowe funkcje. Parter będzie stanowił część wystawową/ muzealną dotyczącą historii miasta Malbork. Poziom 1 przeznaczony zostanie na funkcję biurową związaną z podobną tematyką.

BUDYNEK ZWIĄZANY Z RZEMIOSEM

Główną funkcją budynku będzie strefa warsztatowa. Sale rzemieślnicze znajdują się na poziomie -1. Przeznaczone są one przede wszystkim dla lokalnej społeczności. Parter budynku zajmuje przestrzeń na wystawy przedmiotów wykonanych poziomem niższym oraz sprzęt niektórych z nich.

SZKLARNIA

Projektuje się budynek szklarni nawiązując do funkcji terenu przed zmianami projektowymi. Zakłada się podział przestrzeni obiektu na dwie części. Jedną z nich jest strefa zieleni - do uprawiania roślin, druga przeznaczona jest na małe targowisko.

BUDYNKI NA CZASOWY WYNAJEM

Projektuje się budynki na czasowy wynajem. Związane jest to przyjazdami turystów do miasta Malbork. W każdym obiekcie znajdują się po dwa mieszkania.

BUDYNEK "OPIEKUNA"

Ostatni budynek przy granicy północnej przeznaczony jest dla pracownika opiekującego się całym założeniem.

PARKING PODZIEMNY

Zaprojektowano parking podziemny w większości znajdujący się pod poziomem terenu. Była dostosowana jest do ukształtowania terenu. Powierzchnia obiektu przeznaczona jest na teren zielony oraz wydzielone strefy rekreacyjne.

BUDYNEK INFORMACJI I KULTURY

Przeznaczaniem budynku będzie funkcja informacyjna. Wyższy poziom zajmuje przestrzeń wielofunkcyjna. Dodatkowo, w obiekcie znajduje się wjazd do parkingu podziemnego.

BUDYNEK EDUKACYJNY

Poziom parter pełni funkcję reprezentatywną. Cała przestrzeń edukacyjno-badawcza znajduje się na kondygnacji -1. Obiekt przeznaczony jest w większości na różnorodne warsztaty. Tematem spotkań byłyby sprawy związane ze środowiskiem - wodą, szatą roślinną i atmosferą.

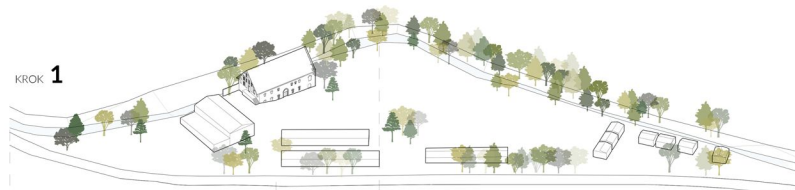

KANAŁ JURANDA

Młynówka Malborska pełni znaczącą rolę w kształtowaniu projektowanej dzielnicy, jak i miasta. Wzdłuż kanału zakłada się ciąg pieszy oraz ścieżki rowerowe łączące różne części miasta Malbork.

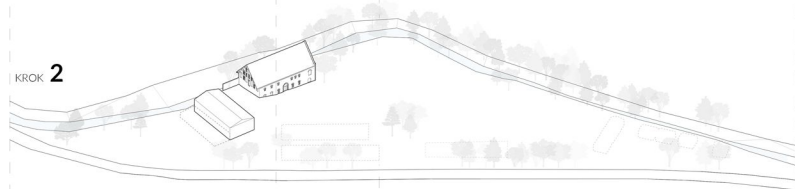

KROK 1

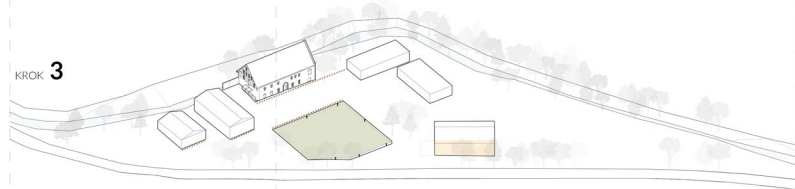
ANALIZA WYBRANEGO TERENU
Wyznaczenie istniejącej zabudowy i zieleni

KROK 2

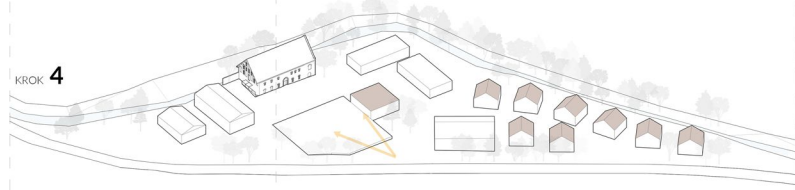
ZARZĄDZANIE ISTNIEJĄCĄ ZABUDOWĄ
Zachowanie wyłącznie budynków wpisanych do rejestru zabytków. Wyburzenie pozostałej zabudowy

KROK 3

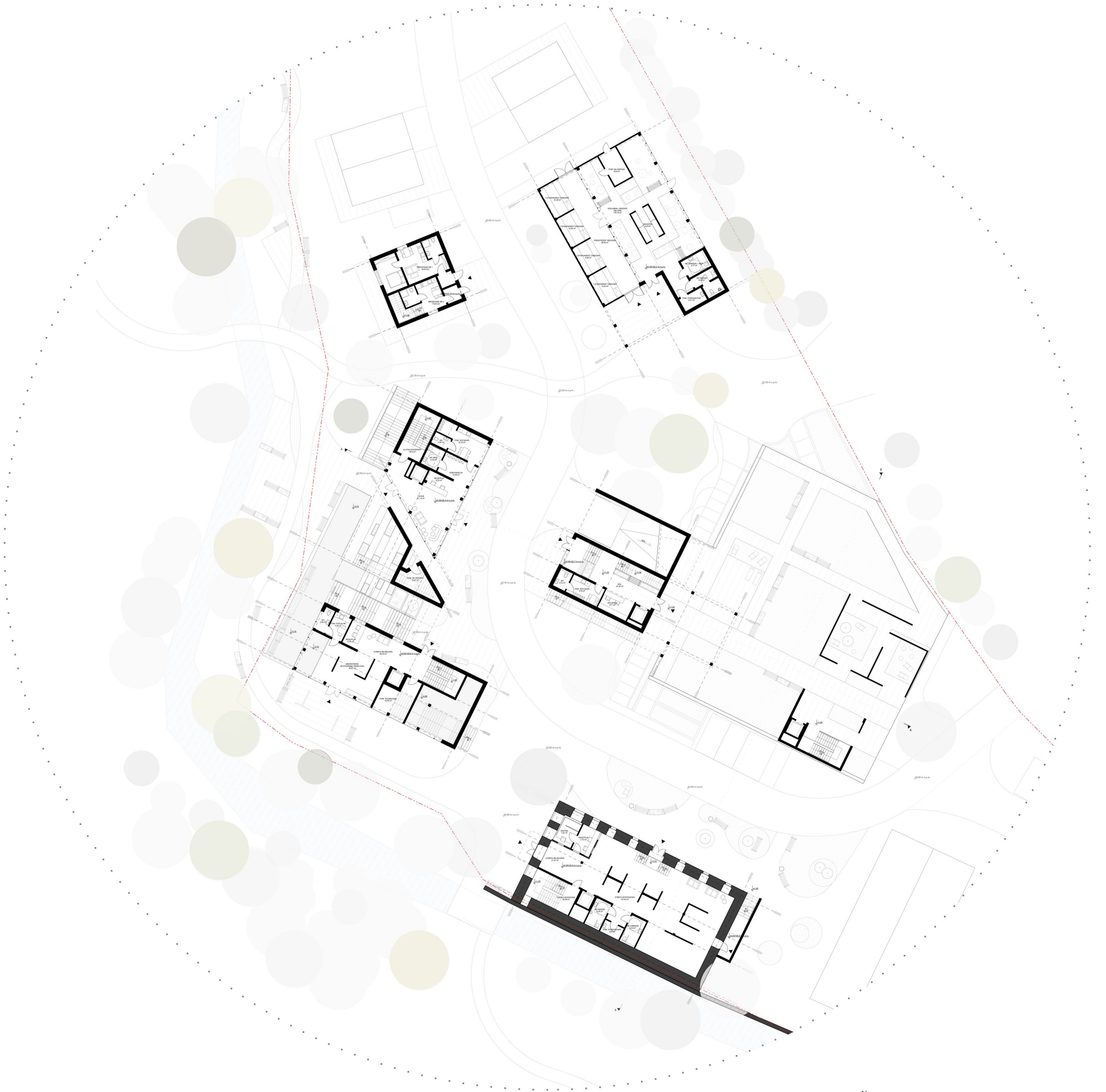

PIERWSZE DECYZJE DOTYCZĄCE NOWEJ ZABUDOWY
Zaprojektowanie nowych obiektów zgodnie z kierunkami budynku Młyna Górnego. Wyznaczenie obszaru przewidzianego na parking podziemny z powierzchnią zielenią. Zaprojektowanie nowego budynku szklami w miejscu wcześniejszego obiektu o podobnej funkcji

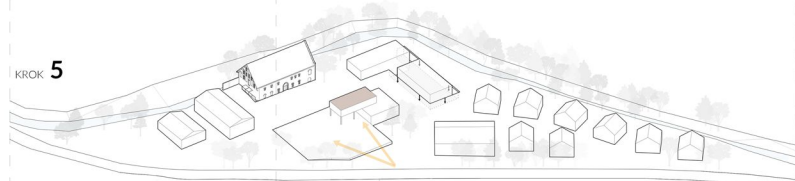
KROK 4

ROZWÓJ ZABUDOWY NA CAŁY OBSZAR DZIAŁKI
Wprowadzenie nowych budynków ze skośnymi dachami nawiązującymi do charakteru analizowanego obszaru. Dodatkowo, zaprojektowanie bryły pośrodku założenia, zachowując widok na Młyn Górny.

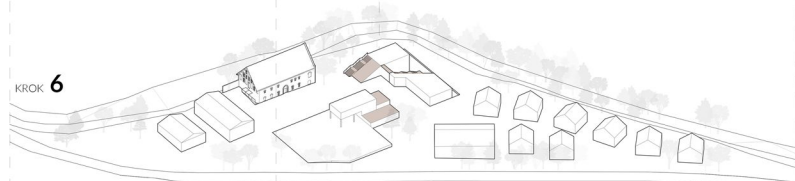
KROK 5

DODAWANIE I "ODEJMOWANIE" BRYL:

Dodanie bryły do obiektu podrodku założenia - kadrowanie widoków na Młyn Górny.
Utworzenie nowego poziomu (poprzez obrócenie) w budynkach przy Kanale Juranda.

KROK 6

KSZTAŁTOWANIE BRYL:

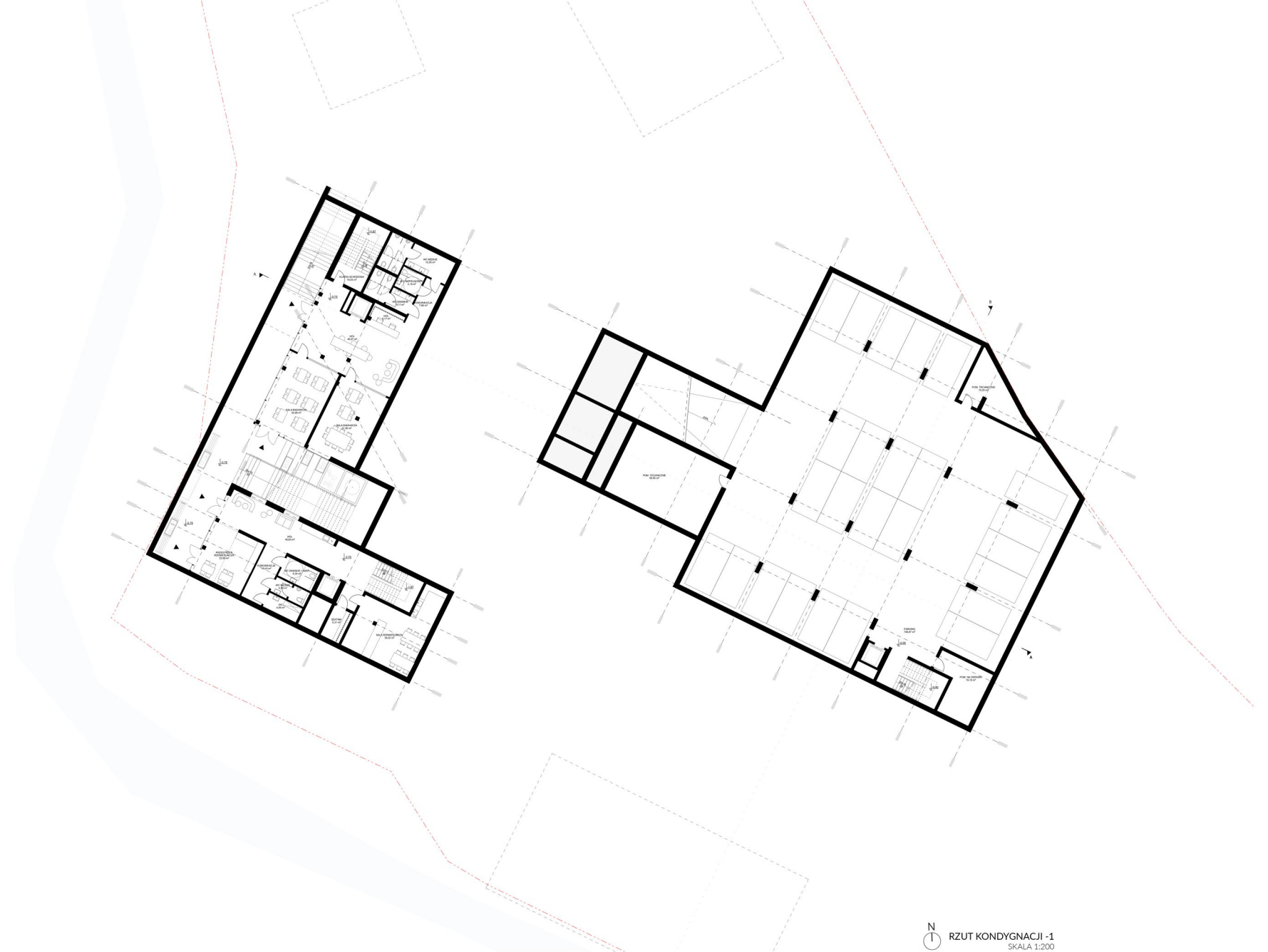
Zaprojektowanie nowych poziomów w budynkach. Stworzenie schodów terenowych i przestrzeni publicznych.

KROK 7

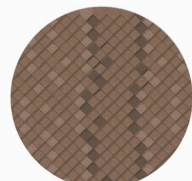

ZAGOSPODAROWANIE TERENU, WYKOŃCZENIE MATERIAŁOWE, SZATA ROŚLINNA

Zaprojektowanie zagospodarowania terenu dla całej działki. Zachowanie w większości istniejącej zieleni.
Wykorzystanie materiałów elewacyjnych nawiązujących do tradycji miejsca i współczesności otoczenia

N
RZUT KONDYGNACJI -1
SKALA 1:200

CERAMIKA

Głównym materiałem elewacyjnym budynku są płytki ceramiczne.
Wykorzystany materiał ma nawiązywać do architektury Młyna Górnego. Zakłada się, że wybrany materiał będzie pochodził z recyklingu.

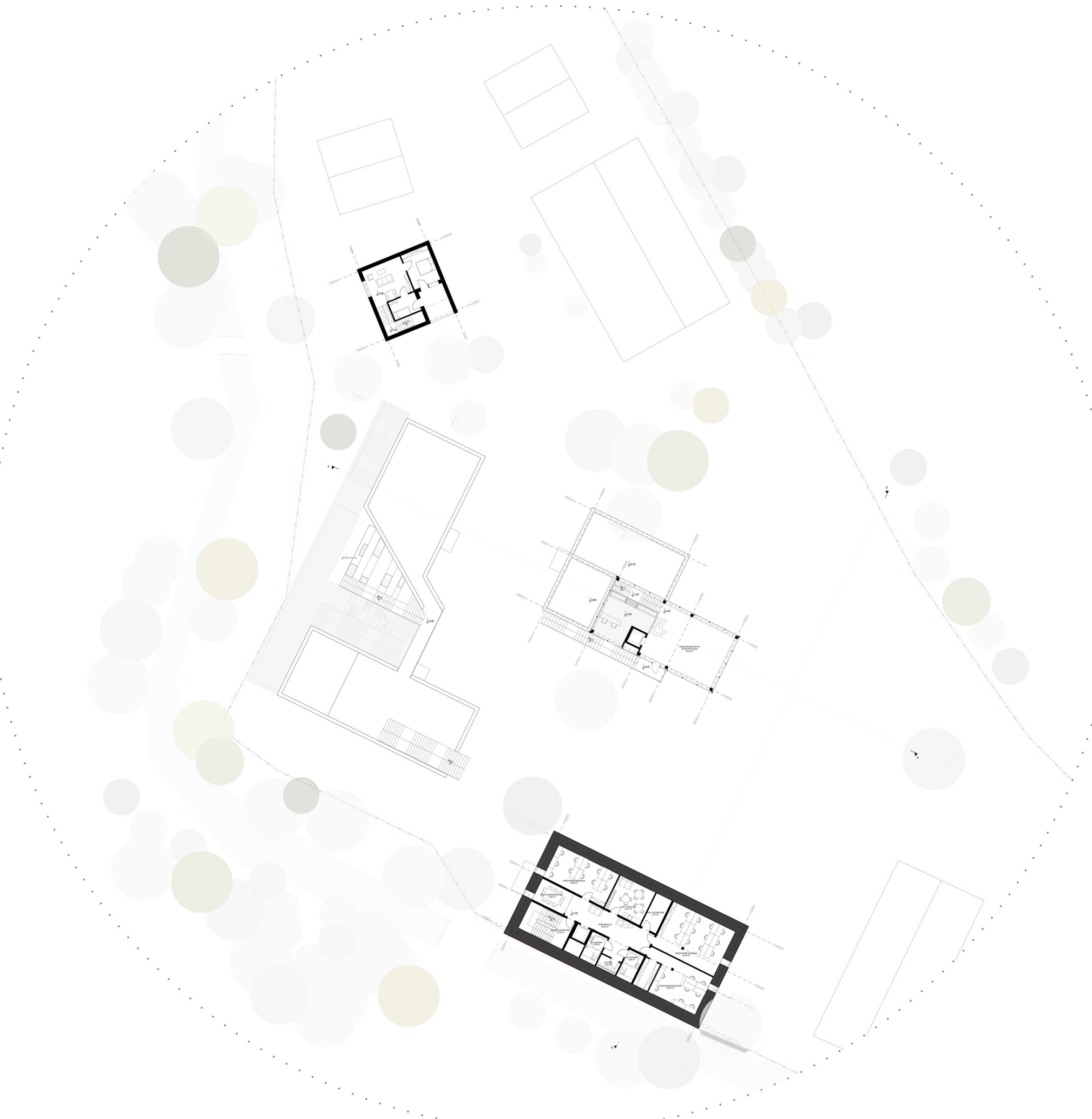

DREWNO

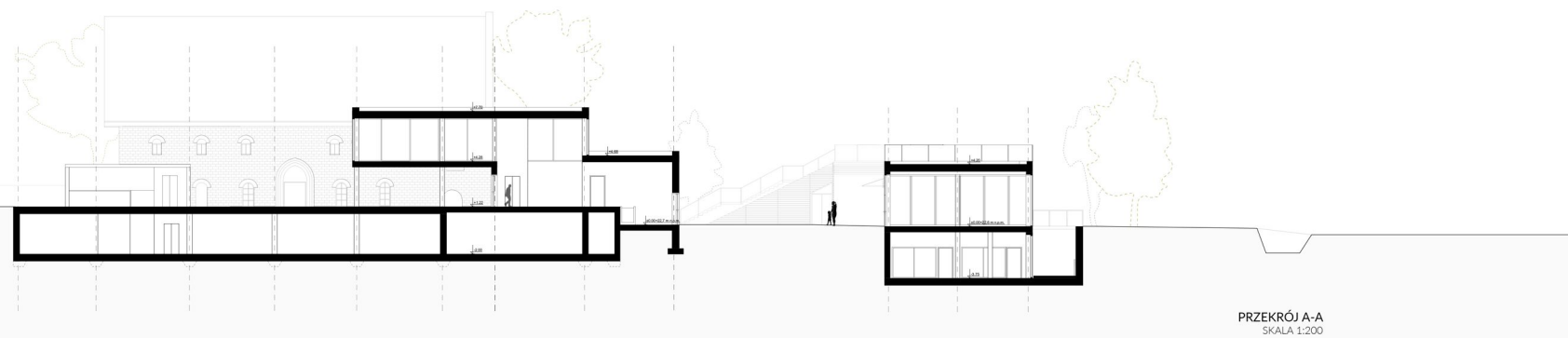
Ze względu na otoczenie wykorzystano tradycyjny materiał elewacyjny. Zastosowane poziome drewniane elementy nawiązują do horizontalnego układu cegieł.

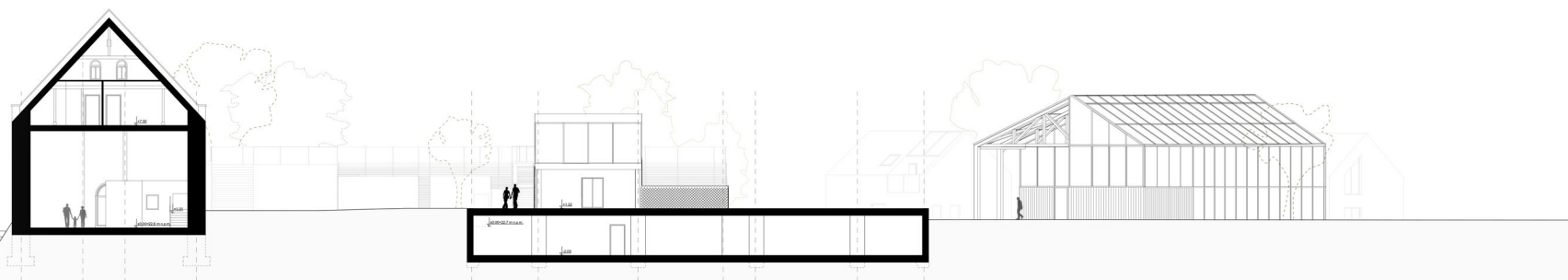
SYLWETA OD UL. MARII KONOPNICKIEJ
SKALA 1:200

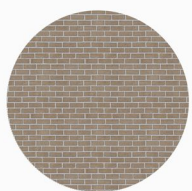
N
RZUT KONDYGNACJI 1
SKALA 1:200

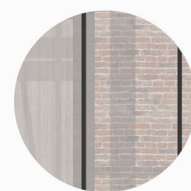
PRZEKRÓJ A-A
SKALA 1:200

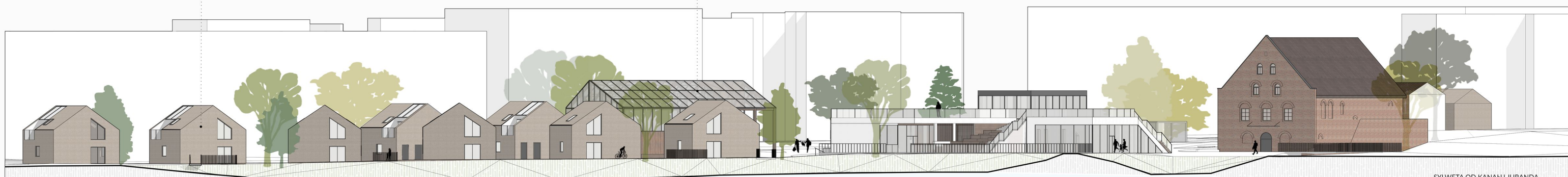
PRZEKRÓJ B-B
SKALA 1:200

CEGLA
Zaprojektowane obiekty miały nawiązywać swoją formą i materiałami do charakteru tego miejsca. Zastosowano dachy skośne oraz wykończenie z cegły.

SZKŁO
Koncepcja architektury zakładała bazuje na połączeniu fasad szklanych, materiałów tradycyjnych i prostych wykończeń ścian.

SYLWETA OD KANAŁU JURANDA
SKALA 1:200